

को १७७

१०६६

मिलापुन्हि

बाखं ल्याः - २

१. पित्याः	हरिशंकर रंजितकार
५. हयूह्ययात्री	काशीनाथ तमोट
३. सुलाकासा	हृदयराम सिंह
६. मुक्ति	साःमि, येँ
१२. थौंया व्यवस्थां व्यूगु...	मंगलदेवी स्थापित
१४. सुलिमयूजु	नापित 'पासा'
१६. मनुखं छगू मृत्यु....	अनिता तुलाधर
२१. खयेफु धव वं याःगु विद्रोह	आनन्द जोशी
२३. बाखं मेचया	अमृत नाहटा

मू २।-

छितः छु माःगु थें ?

- ❧ मेसि फर्गुसन ट्रैक्टर ❧ उषा पम्प शेट
 - ❧ रोड रोलर ❧ बुल्डोजर, क्रेन, शोभेल इत्यादि
 - ❧ लुकास कम्पनीयागु कार, ट्रक इत्यादि वाहनयात माःगु स्पेयर पार्टस्
 - ❧ अक्सिजन ग्यास, वेल्डिंग रड व मेनेगु सामग्री
 - ❧ क्राइसलर कम्पनीयागु कार व मेनेगु बाहन अथेहे
- न्ह्यागु प्रकारयागु मेसिन, औजार व उपभोग्य वस्तुया लागि

जिमित लुमंका दिसँ

भाजुरतन इन्जिनियरिंग एण्ड सेल्स (प्रा०) लि०

ज्योति भवन, कान्तिपथ, येँ,
पो० बा० नं० १३३ तथा
जिमिगु बीरगंज, विराटनगर,
भैरहवा, जनकपुर व
हेटौंडाया कार्यालय ।

नेपाल भाषाया
लय्पो
बाखं विशेष'ङ्क

नेपाल सम्बत १०९८ थिला

बै : २२/१

शयल्या : : १७७

संरक्षक : चित्तधर 'हृदय'

सम्पादक : विष्णु चित्रकार

व्यवस्थापक : भूषणप्रसाद श्रेष्ठ

प्रकाशक : पद्मरत्न तुलाधर

ज्यास : : ९/१०१ असं, बालकुमारी, ये

“अनुया मां, छ वने मस्यःनि । वने धाये मते ।
मस्त चिकिधिकःनि । निर्दे प्यदे छ न्हयाये यानाः सां
म्वाये मानि । छन्त छ जूगु दु ? छुं नं जूगु मदु । निन्ह
प्यन्हं ला जि हे जी नि क् क् खवये मते
धाःसा खवयाजक च्वनी । खवलकि ज्वर थाहां वइ धकाः

पित्याः

—हरिशंकर रंजितकार

धागु मखुला डाक्टर साहेब । ”

“ ख जि खवयागु ? छिगु मिखाय् जक खबि लेहे लेहे
गुयाच्वन का ! ”

अस्पतालया जनरल वार्ड ! तःधीनि निम्ह मस्त
त्वगिम्ह मांया पलङ्गया जवं खवं दनाच्वन । बौम्ह
श्यामलाल स्टूलय् पयतुनाः त्वगियात न्वानाच्वन ।
ऊवःलाक त्वगित । गुम्हं उं उं हालाच्वपि गुम्हं आग्या

आग्या हालाच्वपि । बातावरण कि छाँ दं । म्हाइपुस्ये
चवं ।

पलख लिपा श्यामलालयात डाक्टरया ववथाय् सः-
तके हल । श्यामलाल सःतःवम्हेसिया लिउ लिउ वन ।
ववथाय् थय्काः छह्य नसँ श्यामलालयात छगू कार्ड उक्कल ।
डिस्चार्ज कार्ड ! अबलय् लाक्क हे न्हःनेसं मेचय्
पयतुना च्वम्ह डाक्टरया सः श्यामलालया ल्हायपनय् -
म्हय्वि दुहांवने थे दुहांवन, थौं मोहिनीयात डिस्चार्ज
याता । वंगु त्वय् जिइ मखुन । प्वाःया क्यान्सर । थव
दच्छिया दुने गुगुं दिनय् नं मदये फु । बिचाः याना-
तया दिसं । ” थुलि न्यने मात्र श्यामलालया नुगः कां
हाल । डाक्टरयागु तुति ज्वनेथे यानाः धाल, - डाक्टर
साहेब, अये धया दिइमते । न्हयागुसां उपाय् कना दिसं ।
जि म्वाका तये । ” हिन्दुस्तान पाखे यंकूसा निला -
प्यलाया लागी त्वय् क्वलाये फु । निद्रः स्वद्वः दां
फुइ । तर गुगुं अस्पतालं नं त्वय् च्वबुक लायेके -
फइ मखु । ” डाक्टरया थव लिसः न्यनाः श्यामलाल-
या नुगः ऊन क्वतुत । निद्रः स्वद्वःया लाय् तयाः चलय्

याना तःगु पसः । व फुककं दां फुकूसा पसः गथे यानाः चलय् यायेगु । अले मस्तयत् छु नका तयेगु । छेँ छुइ धाःसा फुन् मस्तय् बाय् हे वइ मखु । थज्याःगु हे खंत मनय् वायेकाः श्यामलाल फहिला वल । अले कलाम्हे-सित अस्पतालं छेँ ब्वना हल ।

धइ गथे अथे हे जुल । अस्पतालं छेँ हःगु निला मदुवं मोहिनी मन्त । पलखया ब्यथां वन । छुं याये लाःगु मखु । सुं सःते लाःगु मखु । मोहिनी थः भाःत-नापं प्यम्ह मस्त त्वःनावन — तःधीम्ह फिनिदं दुम्ह म्हाय् अन्जु, फिदं दुम्ह काय् राजु, च्यादें — दुम्ह म्हाय् मंजु अले दकले चीधीम्ह काय् बिजु । बिजुयां थौं पिम्ह ततापि न्हापाहे मदये धुकल । — थुबतं थुलि मस्त दयेकाः स्वीदं दुबलय् मोहिनी मस्तयं फुत । नकतिनि बाज्यःवं ह्य बौम्ह श्यामलाल याकःमि-जुल-असहाय्य !

आः श्यामलालया दिनचर्या हिलावं वल । न्हापा मोहिनी मफये न्हयः चांन्हि पसलय् च्वनाः कमय् — याइम्हः मोहिनी मफयेवं बच्छि ध्यान पसलय् बच्छि त्वगियाथाय् । आः त्वगिया पाखें ला मुक्त हे जुल । तर पसलय् नं उस्त ध्यान मव । राजुयात पासाकयाः तःधीम्ह म्हाय् अन्जु पसः कयेच्याना च्वन । फुथे—मफुथे विवशता व वाध्यतायात घय्पुयाः ।

श्यामलाल बहनो छेँ द्वाहांवइगु नं लिबाः आपाः याना । मस्त पसः तिनाः भुतुली पिबाः च्वंच्वनी । छुं धाये ग्याः बौम्हेसित अन्जु । मस्तय् पित्याः धायेत सुं मदु न्हयःने । चिकिधिकःपि मस्त ला अथे तुं छनी ।

थौं तःन्ह्यः निसेंया कुतः व अभिलाषा पूवनीगु दि श्यामलालया । वया ल्याय् ह्य पासा राजेशं वयात जानेश्वरपाखे स्वकाः यंकाच्वन । लय् व वं राजेशं धाल,

“छ ला धाथे हे राज्यः का श्याम दाई । वःम्ह मछिं मस्त दये धुकल, थज्याःगु यासय् वये लंगु — मखुनि । जि ला, रव, ब्याहा यायेगु ठेगान दुगु मखुनि थन ला रवःकःनि रवःक थपने धुकल । कलाःया छु भुखा ! खें ल्हा ल्हां थासय् थ्यन । श्यामलाल न्हापां वःम्ह-जूगुलि राजेशं मानय् यानाः न्हापालाक दुच्छत । फहिला वःबलय् श्यामलालया खाः जिरिङ्ग क्वं खयाकं त्यःम्ह थें । नुगः क्वतुं । छुं मानसिक आधात परय् जूगु स्पष्ट सी दु । लिहां वं वं राजेशं खें छुत, — “छाय् — श्यामदाईया खाः खिउं वमिसां छुं धाल ला ? ” जितः ला छुं मधाः ।, “श्यामलालं लिसः बिल — छंत छुं धाल ला कि राजेशं ।” थ्व न्यनाः राजेशं छकः हररंरं न्हिल । अले, धाल, — अं श्यामदाई थें ज्याःपि बुरातयत् ब्वना हयेमते हें । श्यामदाई नं गज्याःम्ह जुइ दारि छकः बांलाक चाना तये म्वाःला — ... । घुसुहुं न्हयानाच्यंम्ह श्यामलालं राजेशया खें बांलाक धवामथ् । वया न्हाय्पनय् थः मल्जुया खें जक थवया च्वन ।

“स्व बाबु, छंत भमचा धाःवनां नरथवक का हवका हःगु । भमचा जुइम्हेसितं छु धाःगु स्पूला ! अज्याः-म्ह बुरायाके नं वनी ला हें वःम्ह मछि मस्त दुम्हेसिके । छ नाकं बुरा जुल ला काः ! जिमिगु ज्वःला मज्जुनि । गुलि ग्यंम्ह जुइ व !”

“अथे धाः वनेत जि के छकः न्यने म्वाःलाःसा मल्जु ?” “छंत धायेगु नापं गन वनी । खें क्वःजिकाः तिनि धायेगु मनसुवा याना च्वनागु ।” ... — — ...

+ + +

लहुतिइ स्वः लहुइगु दि थौं । खिउंलनिसे हे मिस्तय्गु स्वः स्वः । नीनिधाः त्वहिं हितिइ सलंसः मिस्तय्सं घें घें

बल्ला: म्हिताचवन अर्धनग्न जुया: । त्यासेचापिनिगु म्हय
पेटिकोट छपा: जुक प्यपुनाचवन- तुइसे च्वंगु छयंगु
छव: थे । बाज्य:ति वॉपि मिस्तयगु त्यपचां चवय्
निबंस्त्र । गुम्हं पर्सिम्ब: पयनाच्वॉपि, गुम्हं सालुगु
पर्सिच्वंतं भुना: पेटिकोट कुर्का च्वॉपि । बाथ सीन ! -
न्यूड सीन !! व नं वाथरूमया दुने मखु । सर्ग: फांगा
याना: । चकंगु न्हाइपुगु प्राकृतिक बातावरणय् । छम्ह -
छम्ह मिसायागु अङ्ग प्रत्यङ्ग मुखू - स्वां ल्हइथे तज्याना:
चवन - सालुगु खा:या दुनेच्वंगु किपाथे ।

दुं स्व:व:गु छगु थासय् पयतुना: श्यामलालं मुग्ध जुया:
थुगु स्थितिथा दृश्यावलोकन यानाचवन । निदं स्वदं लिपा
थों अनायास बैगु ख्वालय् न्हिला पिज्वल । व मुसुका:
वं चुरोट छपु च्याकल । श्व नापं याना: गुपु जुल ।
तर वं मचा: । वला गन गन तनाच्वन - - -
गन गन व्वया वना चवन - ... - ... ।

श्यामलाल छेय् लिथ्यंबलय् न्हिनसिया एक बजे
जुल । स्वाहानेंनिसें वं थ: केहें अम्बिकाया स: ताल ।
बियातये धुकूम्ह । निम्ह मचाया मां । थ: छेय् वया
च्वंगु जुइ । मखु, मस्तयत् बिचा: या:व:गु जुइ ।

तापावकं निसेहे श्यामलाल खनेसाथ तिप्पा नकल
अम्बिकां - "दाइचानं गज्या:म्ह त्या: । थ: पित्या: मजु
इवं मस्तय् पिमत्याइला ! थुगु ई जुइ धुकल - उखेला:
थुखेला: मडु । छप्ये इलय् लावक नलं छु स्यनी । थ:गु
लागी मखुसां मस्तय्गु लागी ला च्यूता: तयेमा: । ... "

श्यामलालं मस्तयत् पालंपा: स्वल ।

अन्जु !

त्यासेचा जुल । तर म्हय् लाग्वलं मला: ।

राजु !

सं तताहाक: । बस: हावकुसे च्वं । मिखा प्वाक: वं ।

मन्जु !

ह्ला: तुतिइ खिति था: । वस: गू । नये मखं स्वा: ।
बिजु !

फल्चाय् वां छ्वया त:म्ह मचाथे । हा: ना मडुम्हथे ।

+ + +

पस:व:पिसं अन्जुयात हिस्पायेथे, हायेकेथे याना:
न्यनी, "छिमि बा:बुला ? " श्व न्हात: न्यना: अन्जुं
थ:गु छयं व्वछुका च्वनी । तर अन्जुं लिस: बिइ -
म्वायेक हे पस: व:म्हेसिया पासाम्हेसिनं धाइ - "थन
दइला वया व्वा ! वया व्वायात लुइकेत ला त्यासेतय्गु
पुचलम् वने मानिका । "

श्व जक मखु, अन्जुं ला त्वालय् च्वॉपिसं धयाजु-
इगु नं ता: - 'श्यामलाल ला धात्थे हे मेम्ह हे मन् जुइ
धुकल का । गन गन मिसातय्गु स्व: जुइ, अन अन हे
व खने दया च्वनी । पशुपतिइ जुइमा, स्वयम्भुइ जुइमा,
बाखें कनाथाय् जुइमा, जात्राय् जुइमा, न्हाथाय्सं व
मवइ मखु । गुलि जक मिसाह्य: मिसा वय् - ... - ...

अन्जुला थज्या:गु खें न्यना: सुंक च्वनी- छुं थूह्य
थे, छुं चा:ह्य थे, छुं स्पूह्य थे ! तर राजु वातां
च्वंच्वनी । वंत च्वं- जिमि बा:यात व्व:बिया चवन ।
उकि बौम्ह दुहांवइबलय् वं न्यनी- 'पस: व:पिसं थथे
धाल । लय् जूपिसं अथे धाल ।, मचायागु खें न्यना:
श्यामलाल सुंक च्वनी । फमुका: तइ ।

छन्हु श्यामलाल व्वथाय् च्वना: फासु लनाच्वंगु -
खना: म्हयाय्म्ह अन्जुं खें न्हाथन, - "कीथाप्यागु
पलिला सापहे ज्वल बा: । तसकं वा वइबलय्ला व्वथाय्
च्वंगु लासा फुक्कं प्या: । उकि छम्ह स:म्ह क:मि
हया: वयनेमाली । लिपा जुल कि आपा: धिबा फुके
माली ।" बौम्हेसिनं चिकिहाक:गु लिस: बिल, - "ज्यू
छन्हु व्वना ह्येका । "

निम्ह स्वम्ह लिपा, छम्ह निम्हय श्यामलालयात
 म्हायन धाःगु खं लुमसे बल। अले बसय चवना किपू
 पाखे स्वया वन। कःमि नापलानाः माःगु खं ल्हानाः
 लिहां बल। बसय म्वः म्वः। विश्वविद्यालया छात्र
 छात्रात आपाः। धित्तुधिताः श्यामलाल बसय गःबलय
 निम्ह स्वम्ह मिसातयत चुल्गां श्वत। आमसं छकः वज्य
 पियाः स्वत। तर श्यामलालं मखं। श्यामलालं श्वस्वःबलय
 मिसात न्हिलाः खं ल्हाना चवन। व न्हिलासः न्हापा
 गनं ताये धुकूथे चवं। अ, छुं नंताल- छगु चिर
 परिचित गन्ध! अले छम्ह मिसाया गःपतय चवंगु लुं
 सिखः नं नं म्हस्यू थें चवं। उ धुकूकं वं खने
 धुकल। अनायास श्यामलालया म्हुतु पिज्वन “म्हुतसी
 लालि गुलि बांलाः! सिखः नं गुलि त्वः
 पलख लिपा, बम मू थें जुल -

“यू फूल ब्लडी।” - मिसाया सः!

“छु हां, छु जुल?” - मिजया सः!

छपा बलिष्ठ न्हति श्यामलालयात ध्वाना छ्वत।
 शायद धवाःहा व हाःहा रि साया व्वाय - फ्रेण्ड जुइ।
 श्यामलाल बेंय भवसूवन।

व न्हति स्वंगू मुक्का नः बलय श्यामलालया न्हासं

हि तरं हाल! श्व खनाः सकलें काचाकाचां बसय गल।
 बस ब्वाय्वन। श्यामलालया न्हासं पलख हि हायाहे
 चवन। शायद तःन्हु न्हयः निसें मुनाचवंगु जुइ। अले
 तीजक दनाः न्हति हुयाः पलाः न्हाकल। छें थयं
 बलय मत च्याये धुकल। अन्जुया न्हयःनेसं पसलय
 चवंगु मेचय भुगुक पयतुत। अले विस्तारं न्यन,-
 “राजुपि ख ले?” “तलय गिनि कायाचवंगु दु।
 मस्त फुककं अन हे” म्हायचा श्व खं न्यने साथं
 श्यामलालं धाल,- “अम्बिका वइचवंगु ला! गुलि -
 मस्तयगु माया दुगु! हुं छ याहाँ हुं, पसलय चवने म्वाः।
 थनिनिसें जिहे चवने। बरु अम्बिकायात बांलाक ज्वरय
 यानाः बेलि याका छ्व।” खं ल्हानाचवम्ह
 थः बौ यागु खवाः खनाः थौ अन्जुयात साप कन्ना चाल।
 खवाः ह्मासुसें चवं। सँ भुनः सलः दं। गामं नकतिनि
 थ्यंक. वःम्ह थें चवं। दुनेत्यम्ह अन्जु बौयाके मन्यसें
 चवने मफुत, “बाःयात थौं छु जुल? खवाः नं गखेंसे चवं।”
 लिसलय श्यामलालया मिखां गनं छुं माल। अले म्हुतु
 बाल। - “अ... जितः थौं आपुलुख छिमि म्हुतु मां
 लुमसे बल।”

प्रवासी नेपाल भाषाभाषीपिनि कुतल

कालिम्पोंगं पिहां वयाचवंगु

‘धर्मोदय’ लयपौ यात

ग्राहक जुयाः, बिज्ञापन बियाः ग्वहालि याना दिसँ।

स्वापू तयेगु थाय्ः सफू धुकू, असं दगुबहाः, येँ।

चिवाखं

न्हय्म्हम्ह यात्री

— काशीनाथ तमोट

दँय्दसं नेवाःत गोरखाया मनकामना देवी-
स्थानय् थःगु मनया कामना पूरा जुल कि बा पूरा
जुइमा धकाः सिल्ला ताकय् वनेगु चलन दु। थुगुसी
नं त्वाःत्वालं थःथः मनू मुनाः मनकामना देवी-
थाय् वन। जिमित नं अन सापहे वने मास्तेवल।
ब्याम्पसय् ब्वनाचवनापि जिपि खुह्पा पासापि छ्द्वः
जुयाः अन वनेगु मनंतुनाः येँय् भूकुटी मण्डपया
चवसं रत्नपार्कया बवसंया पोखरा वनेगु वस-पार्कय्
सुथ ह्तापां मुना।

पासा मिलां धाल — “जिमि ततां नं साप हे
वनेमास्ते वयेका च्वंगु उबयेत तम्संय् तक नं जूगु,
तर हानं मवल। की ब्वमि — ब्वमिपि जक वनेगु
थासय् वय्कः छ्हा जक पिनेह्हा जुइबलय् गथखेसि
चवनी धकाः महया।” “हःसां ज्यूगु नि, थः थः हे
हे ला खः नि”, जिमिसं औपचारिक खँ ल्हाना।

घौ- घौ पतिकं वनीगु पोखराया वसय् जिपि
सुयसिया न्हय्ताः इलय् पृथ्वी राजमार्गया खेरिनो
वना। येँनं १११ किनामिटर तापाःगु आँकु खेरि-

निइ जिपि इलय् हे ध्यन, अनं कारव प्यत्रौ म्यासि
वनाः मनकामना स्थानय् ध्यन। ध्यने न्ह्यः लँय् खे-
रिनि खुसिइ हुस्लुं ताँ तयोःगुली जिपि पासापि
ग्याक ग्याक पारजुया। मिलां पारजुयेवं धाल-
“जिमि तता वःगु जूसा सात्तु हे वनीगु का। गबलें
नं हाकुगु पुलाः मवंनिह्हा, थज्याःगु लँय् जुइमसःम्ह,
थिक हे जुल महयागु।”

पासा मिलां परिघरि थः तता लुमंकोगु गबलें
हःसां ज्यूगु धाइगु, गबलें महयागु बेश हे
जुल धाइगु, जिपि थःथःगु हे खँय् मस्त जुइगु।
करीव स्वघोया तँ गयाः वनेमाःगु पहाडय् वनीटी
धैगु थासय् जिमिसं धौ त्वना, लः प्याय्चाःगु इलय्
त्वनागुलि व धौ साप हे साःताल। अवलय् नं
मिलां धाल — “जिमि ततायात थज्याःगु धौ गपा-
य्सकं यः धाःसा ! ह्येखंगु जूसा लय्तायाः
त्वनीगु।”

मनकामनास्थानय् जिपि यहनी जक ध्यन।
लँया निखेरिखे छेँ दुगु बजार दु, न्यागूति लज दु,
अप्वः यानाः बज्जाःत हे च्वं वनी, अन मगःत व
नेवाःतय्गु पसः खनेदु, अप्वःयानाः स्लेट (त्वहंया)
या पलि दुगु नित्तँ-स्वतँ जाःगु छेँ दु, खास यानाः
मनकामना देवी दुगुलि हे अन बजार दुगु थे
खनेदु।

त्यान्नुक थ्यंगुलि मनकामनादेवीया त्वहँतँ सिया
तःगु आँगनय् च्वंगु ससुद्र नांगु सिमाववसं चाकलोः
दबुलो पलख आराम नि याना। नित्यपूजाया ई
जुयाः देवी स्थान चाःगु इलय् लाःगुलि पाःपाँः
द्यःथाय् वनेगु याना। पासा मिला न्हापां हेबनं,
वय्कःनाप दुहांवपि पासापि द्यः भागी यानाः स्वी
पसादि कयाः याकनं लिहांवल। मेपि नं वन, ईपि

सुलाकासा

— हृदयराम सिंह

अथे मिजं जात जुयाः हे मछाः धयादीगु का छिक्पिहे मछालादीसा जिपि छालीला ?

— मछाः गु जकनं मखु, कमजौरी नं यायेयः धाः गु न्यना । हानं की उष्वः ज्या सनेमाः पि ...

— छिगुहे जक खँका आम, ग्व लाक्टरला छुं धयामदी । छिहे स्वया दिसँले का माईलि नया च्वंगु निदं दये धुंकल । नानीछोरिचां नयाच्वंगु स्वदँ दये धुंकल, ग्व इमिनंला ज्या सने माः नि कीथें इमिला छुं मजू ! वरू ल्हँ जक ल्हँका इपि जिगु मिखाय् ।

नापं मिला लिपा लिहां वल । कन्हय् सुथय् हानं बांलाक स्वये का धकाः जिपि लज छगू मालाः च्वना । नयेनी सिधयेकाः छने लासाय् च्वनाः गफ याये त्यनाबलय् मिलां साप लय्तायाः धाल— “जिला छः नं बांलाक स्वया, स्वां — पसादि नं पुजारीयात धयाः भचा कया, जिमि तताया फोटो नं भागि याका, उकिंका न्हाचः लिवाः गु ।” जनं खुम्ह जक खःसां तीर्थयात्रीया रूपं जिपि न्हय्म्ह बयार्थें जितः ताल । मिलाया तताया फोटो जिमि न्हय्म्हम्ह यात्री पासा खः ।

कन्हय् खुन्हु सुथय् न्हापां दनाः छः याथाय् वना, लुखा मचाः नि खनि, प्यखेरिखें मिखा ब्वयेका — मन-कामना देवी स्थान नेपाली शैलीया नितँजाः गु पलि

— मखु आः छं हे नये न्ह्याः सिनि जितः ला छु कया हया बीका दिल्लीबजार तक वंसा गाः गु । अय्ला थौं कन्हय् न्हाथासं दु । भचा मछालाः धकाः ।

— मछाः, मछाः, मछाः, मखुधया गुलिजक मछाः गु छि । थः ज्याः गु खँयनं मछाः धयादीगुला ? जि छुं मसियाः मखुला नत्र जिहे वने ।

— मखु सीतला जिनं बांलाक मस्यू छकः पुलुकक साइनबोर्ड खनागु वनं यानंनिसैं । गबलें वने लंगु मखु ।

— का अथे थथे मस्यू जि । थौला मदयेक मज्यू । स्वः लिपा मलाकाः पस्ताय् चाये माली । उलि उलि मछि व्यवहार फये मानि । छ्येँ स्व पिने स्व जि हे छह । मस्त चिचिधिकः तिनि । भचा भचा ग्वहालि दुहा छिक्पिनि केहँया पहः वहे खः । लाखाकासां निसैं कच्कच् । ज्या त्येकाः छु जक याइहा खः मस्यू । थौं कन्हय् मिसातय् सेखिहे तच्चः । गबलें हे व्याहा याये म्वाहा थेंका । ह्याहे म्हाः हँ स्याःसां

दुगु नेवाः कलां छाय्पियातः गु देगः, दक्षिण स्वः गु थ्व देगः या न्ह्याःने सिस्तरम्भ छगू नं स्तनिगः या ततः धंगु देगलय् थें हे दु । देगः या ववसं समुद्र सिमा व च्वसं तः मागु चाँप सिमा प्राकृतिक सौन्दर्य जायाच्वंगु दु, वथां वथां वखुं व्वया जुइ न्ह्याइपुस्य च्वं, भक्तिभावं जाइपुस्य च्वं । न्ह्याःने न्यतास्वयां छः लुखा भचा लिवाक तिनि चाइगु खँ सीदत । ह्यागः हे छः स्वये धुँगु व याकनं पोखरा नं वनेमाः गुलि जिपि लिहांवया । लिहां वनेन्ह्यः छः याथाय् च्वनाः किपा कया, नमस्कार याना । पासा मिलां विदाइ नं पवन, लुखाय् भागी यात, ज्वने ह्याचां तताया फोटो लिक्काः उकियात नं भागि याकल । जिपि थः थः गु कु— कुबियाः पहाडं व्वहां वया ।

ह्याःहँ पाःसां ह्याःहँ । अपायसकं नं जिद्धी जुइ त्यःला
मिसाजात जुयाः ।

— जिला न्हापाहे धइगुला खःनि छन्त । दच्छि निदँ
आसे । ब्वनाच्चवंल्य वि. ए. छगूनि पास याके
तर छहे मानय् मजू ।

— हुम्मम्म् म्वाः म्बो मदुगु खँ ल्हानादी, रेणुचार्ये
ग्वाः ग्वाः मिजंत ल्यू ल्यू तया जुलकि सीका छि !
मिसातय्सं नं अथे छथुं न्ह्या धाइला ? छु स्यू
छि मिसा नुगः ? जिनं न्हापा गुलि म्हाः धया
अथेला ! तर चच्छि चच्छि न्ह्याः
मवः जि स्यूला ? तसवीर महःतल्ले तसवीर
स्वये आपुलु तसवीर स्वये धुनेवं छिगु ख्वाः
स्वये आपुलु । ह अथेहे वयानं ।
— का छनापं खँ ल्हानाच्चनां त्याइ मखुत ।
न्ह्याथे याःसां छंगु हे खँ छःने, का धा छु याये
माल जि ?

— थ्व भ्वं छकू ज्वना फासँ वयनेव बियाहइ हँ ।
छुं छां हे धयादीम्वाः मछाःसा ।

साहुया कर्तव्यपरायण च्यःथें जि कलातं
व्यूगु भ्वं छकू ज्वनाः लुकुलुकुं वना । थ्यन
साइनवोर्ड छकः स्वया । मछाः मछाः दुहाँवना ।
दुहाँवनाच्चंगु जिगु पलाः लिलिच्यू, जि वां-
लाक हे चाः ।

दुने हुलहुल । गवलें वयेमनंगु थाय् । अन-
था प्रत्येक वस्तु, प्रत्येक व्यक्ति जिगु लागि
अपरिचित । भ्वं वयनेगु गन ? कायेगु गन ?
छु छु धाइगु खः ? अहँ जि छुं छुं हे थूगु मखु
अयनं छु याये मथू मस्यू धयाच्चनां लिलाःगु मखुत ।
भ्वं वयवयं जि छह्वासिके न्यना — ‘थ्व गन
कायेगु थें हला ?’ ल्हाःया संकेतं वयंगु व थासय्
मिखा जूवन । तःधंगु फसातय् वयन जि कन मछाः

धयां मिजंया नामं शून्य व थाय् । छु याये छु याये
मफुतय् वया थें जुल जि । अथेंहे ह्मउं पाउं ख्वाः
ज्यानाः जि अन दंवना । मिसातय्गु पुचलय्
याकःचा मिजं, जि अन छगू तमासा जूवन ।
फुक्स्यां भ्वाय् भ्वाय् स्वत । थवंथः ख्वाः स्वयाः
न्हिलाच्चन । अथेंहे मछाःम्ह जि । आःला कन सिना
थें मछाल । जि मचायेक हे जिगु छयं व्वछूवन ।

जि नं धाथेंहे ध्वांका हु । उलि उलि मछि
मिसात मछाः मजू धासँलि जि मछाःलेगु छाय् ?
खू वयाच्चनागु मखु ह्येयेकः वयाच्चनागु मखु
जनकल्याणया निमित्त सरकारं हे इंका तःगु वस्तु
कायेत मछालेगु छाय् ? खःका बरू मिसापि
वये माःपाय मिजं वयेलात । कलाः छ्वयाह्ये
माःथाय् जाःत वयेलात । उलिहे मखा उलि
जुइवं मछाले माःगु छाय् ? थःथह्वां तुं मन चिनाः
जि छयं ल्हाना ।

जिगु मिखा काउन्टरय व्यस्त । व्यस्त
मजूसां व्यस्त यानाच्चना । अज्ज धाथेंला मेथाय्
स्वयेगु शक्ति नं मदु जिके । मतलव सुं ह्मस्यूपि
नापलाइ धकाः थरकमान जि । खनं खः थन सुं
ह्मस्यूपि नापलायेगु हे वँ व जिवय् सिमितगु आगं
उलेगु ज्या । तर तर यदि थन सुं
ह्मस्यूपि वयाहे च्वंगु दुसा छु जि मस्वयेवं इमिसं
मखनीला जितः ? थ्वला मिखा तिसिनाः खुइ थें
जुल । मज्यू थथे जिहे मज्यू । वरू इमिसं खंकेन्ह्यः
जि खंकेमाः इमित । छुं मखुसां सुलेला फइ कम
सेकम् । थःत सुरक्षित ला यायेफइ । जि मिखा
चाःहीका ।

ग्याःचिकुं भयवीका स्वया वनाच्चंगु जिगु
मिखा सुं चीरपरिचितह्म मिसा खनाः तक्क दित ।
व न्ह्यःने जि ल्यूने, ख्वाःला खंगु हे मखुनि ।

अबनं वयागु लिप, ब्लाउज, सारी, ह्या लावनं
जितः भव्याय् वयका बिल । ह्यागः तिन न्याना
ह्याबियागु व ड्रेस जितः हिस्यानाच्वन । छ्याः
जिगु ह्य हे खाउँस च्वनावन ।

न्हाचः तक्क सुं खनाः मछाम्ह जि । आः व
मिसां जिगु मछाः फुक्क पुइका यन । जिगु मिखा
आय्बुल वयागु खाः स्वयेत । तर खंगु मखु ।
व काउन्टरय् थ्यनीन । जिं जिके इक्व इन्द्रिय
मिखाय् चिनाः वयात स्वयाच्वना । ह्यापीकेत कुतः
यानाच्वना ।

मखु खइहे मखु । ब्याहा हे मजूनिहा अज्ज
ब्याहा याये ह्याःनिहा व थन छु ज्या । मेपिहे
जुइ । तर तर लिप वहे, ब्लाउज वहे,
सारि वहे अज्ज लाकां तक्क वहे । खः पक्काहे
खइ । मखु, मेपिनि नं ला दये फुनि
थज्याःगु ड्रेस । अयनं छु खः छु खः — थौ कल्लय्
मिसात । जिगु शँका कन कन तीव्र जुजुवन । शँका
निवारण यायेया निम्ति जिं मछि मछि पलाः
न्हाका । प्यपलाः हे छी मलानि, पर्स त्युत्युं व
काउन्टरं फहिल । प्यंगः मिखा चूलात वहे खः ।

जि केहे हे खः ।

जि अजू चाल । जिगु मिखाय् बिश्वास मन्त ।
मिखा गिलिगिलि यानाः स्वया । खाः छपातं छु
याये छु यायेया रेखा वयका च्वंम्ह जि केहे मछालाः
खासा थे कय्कुन । सायद वया अनं हे तनावने
मास्ति बल जुइ ।

स्वस्वखंकं न्ह्याःनेसं दनाच्वंम्ह जि केहे जितः
छगू भूम याये मास्ति बल । छगू म्हगस याये मास्ति
बल । तर छु याये जि बिबश सत्य स्वया च्वनेनं
मफुत ।

सत्ययात भ्रम यायेमफुम्ह जि सत्य स्वया च्व-
नेनं मफुत । नवः त्वपुइये जि जि केहेयात धया, अय्
... छला । अँ ... छन्त छु ... तताजुं छवयाहल
जुइका मखुला ? मछाःधकाः हालाच्वंगु । हानं जिनं
म्हाः धयाबिया उके जिं मस्यू जिगु थ्व
नवः त्वपुइगु कुतलय् जि गुलित सफल जुल ।

फनक्क लिफःतुलाखतं वयाह्य जि मूलुखा च्वसं
छकः मिखा वया । भराय्पाःगु परिवार नियो-
जनया साइनबोर्डं जितः हिस्याना च्वन ।

□

आलमत

(न्याइपु साहित्य मुना)

इलय् ब्यलय् पिहां वः

न्यानाः स्वया दिस ।

थिमि पिहां वइगु

“सः” व “नुगः”

निगू पत्रिकां न्यानाः ब्वनाः दिस ।

अ

चानक जि वा:चाल जि ला शोषण यानाचवना ।
जि पुण्य मखु पाप मुनाचवना । न्याय मखु अन्याय
यानावयाचवना । कल्लया मनुखं जित: नाली मखु ।
जिगु ज्याया स्वीकार याइमखु । जिगु विरोधय् इपि छक:
मू हालीतिनि । जिगु सम्पूर्ण जीवनयातहे मू पुइका बिइ
तिनि ।

मुक्ति

अथेला जि थ:गु बच्छि जीवन वहे ज्याय् फुकेधुन ।
शोषण नव: मजू । न्याय पुण्य हे जुयाचवन तर थौं जक
यथे वा:चाल ? छु जिगु आ: वया: बौद्धिक विकास जू
दल ला ? तर युक्रिया लिस: सुनां ब्यू वइ ! सुयागु
न्ह्य:ने श्व न्ह्यस: त:वने । श्व न्ह्यस: या:वनेगु सुयाथाय् ?
जि सिवें चवय्या वर्गं जिगु खैय् च्यूता: तइमखु । ववय्या
वर्गं जिगु दु:खय् थ:त थ:हं सुवा: कया: जित: सरा:
बी - ठोक जुल, जिमिसं ग्रायेमा:गु ज्या छं स्वयं
यानाकाल । थौं जि बाह्य कानाचवंगु दु । चवय् थहां वने
जिगु क्षमतां मब्यू । ववय् चवने समाजं मब्यू । जि
ह्मिग:या थासय् हे स्थिर जुयाचवने श्व जिके शक्ति मदये
धुकल । ह्मिग:तक दुगु शक्ति अचानक वा:चालं न्हंका
यकाचवन ।

जि स्यू, जि यानागु अन्यायप्रति पश्चाताप यायेमा:गु
दु ! जि यानावयागु शोषणया आत्मालोचना यायेमा:गु
दु । जित: श्व फुक्कं पापं मुक्ति मा:गु दु । मखुसा जिगु
अन्त्य छगू घच्चाइपुगु अन्त्य जुइफु । अरु धाये जिगु
अन्त्य मस्ययेवं जुइफु ।

जि जनताप्रति यानागु शोशणं शायद मुक्ति दयेकु
तर जि छह्य मिसायात स्यानावयाचवनागु दु । वयागु
मातृत्वयात स्याना बियागु दु । वयागु गर्भं संसार स्वयेगु

इच्छित मस्तयगु हत्या यानागु दु । कायपिन्त ब्याहा
यानाबीगु इलय् थ:हंतुं निबन्ध:गु ब्याहा याना तर जित:
कला: मखु ववथा क्लिगिलि य:इह्य छह्य मिसा जक मा:गु
ख: । ववथाय् चवंतले एकान्तपन तंकाबीह्य छह्य मिसा
पासा जक मा:गु ख: । मखुसा ब्याहा यानागु उलिमछि
दयेधुंका: नं मचा मदुगुहे दकलय् त:धंगु प्रमाण ख: ।
अरु धाये जि ह्मिग:हे अपरेशन याये धुनागु दु ।

जि वयागु प्रत्येक इच्छाया हत्या याना वयाचवनागु
दु ।

- नीरा ह्य ल्ला: तयेमते ऊयातुसे चवं ।

सा:मि येँ

जि स्यू, वं चायेकंहे जिगु ह्य ल्ला: तयेह:गु ख: ।
वं उखुत थ:गु मातृत्व बलकेगु इच्छा या गु ख: । वयागु
मातृत्व वया पाजुया काय् नं थना:हगु ख: । व दिनय्
व वया पाजुया जंक्त्र भवजय् वनाव:ह्य ख: । जिगु उजं
नं वयागु नुग: खव:गु दु । वयागु मातृत्वय् घा: ला:गु दु ।
व अंग:पाखे स्वया: खव:गु जि ता: । ह्मिपा ब्याहा जुइ
न्ह्य: नं छक: व खव:गु दु । तर अबले वयागु नुगलय् घा:
लाना: मखु । अबले व नच्चाह्य ल्यासे मचा तिति । अबले
वयाके मातृत्वया भावना दनाहे व:गु मदुनि । अबले ला
व कलेजय् मतिनाया मन्त्र व्वना जूह्य तिति । व हे मन्त्रय्
छन्हु वयागु अस्तित्व मन्त । पवित्रताय् दाग कित । स्वच्छ
नारीत्वया हत्या यानाबिल । अबले छक: नं व खव:गु ख:
छाय्कि वयागु अस्तित्व सुनानं लाकाका:गु दु । वयात
धन्दा जक जूगु ख: कि धोका जकं बीगु ख: ? तर वयात
धोका हे बियावन । व स्वच्छ मजुल । व शुद्ध मखुत ।
तर अयनं जि वयात ब्याहा याना इमिगु परिवारया निति
भि मनू जुयाबिया । तर वयापाखें मचा दयेकेगु गबलेंहे
मनं मखना । जित: संस्तानया आवश्यक मजुया:हे अपरेशन

याना छव्या तर वयात मस्तयुग्याः वाः दयाचवंगु दु ।
न्यायुया कायपिन्त काय धकाः लुधने, बुया जुइ बहःपि
मखु ।

— नीरा, पसः धइगु तिइ मज्यू, लिनेया बजि पसल्य
हे छव्याहजि ।

— नीरा, जि फिल्म स्वयेगु बानि मडु ।

जि न्याबलें आइतवार धकाः पसः चायेकाचवना ।
छट्टु ला पसः तिइमानि धाइपिन्त जि जः सेवक, जि पसः
तिइ मज्यू । जिला जनताया निति पसः चायेकाचवनाहि जि
पसः तितकि जनतां छु नइ । जनतां छु नइ मखु थःमहं
नये दइगु धवबा निगः लबः नं करपिसं नइ धइगु कपित
नुगःया लिसः खः । जितः थूपि पासापिसं बहनी ह्तापां
छाय् पसः तिना धइगु न्यासःयात लिसः बियाचवना —
छिमिसं स्यूला ? बिप्य पाः चवनकि छहा ि छहा सीहा
धवहे दुइ अथेहे पसः जक चायेकाचवसा च्छि न्याःवइचवनी
तर जि दिप्य पाः चवनीहा मन् मखु । अऊ ज्यूपिन्त
स्याचुक्क धयाचवना — जि थव पसः तयाः नये माःहा ला ?

वजारया मेपि पसलेतयुगु स्वभावनाप जि पाःगु हे
शायद जिके थौं दनावयाचवंगु आत्म रलानिया दसि जुइ ।
वजारया साधारण पसल्या थें जि नं छहा पसल्या खः ।
तर जिके सीहा धुं जक स्यायेगु स्वभाव दु । जिके चवंगु
कायरता चीमि स्यायेगु हतियार खः । जिगु कायरतां
जितः तुं स्यानाचवंगु दु । मखुसा व पसल्यां थें जि छाय्
यायेमफुत ? वं पवगियात कथि दायाः छ्यं तछ्यानाबिल ।
जि तुलुतुलु स्वया जक चवना । यंकैत पुलिसं निम्हेसितं
ज्वनायंकल तर घौछि लिपा वयात त्वःताहल । जि न्यनाः
ह्लिलाः लिसः बिल — छु जुइ, जि मडुगु अधिकार प्रयोग
यात धकाः नीन्यातका दां पुइकल । वयात ज्या याः मजुसे
पवनाः नः जुइहा धकाः निलातकया श्रम कैदया सजाय
बिल ।

जि कसंग वन । जि गन तकया कातर खनी । जि
गुलि तक कातरतां भुनात गु पमःया साहुजी जुइलात ।
पवं वइपिन्त स्वहे मस्वसे दवक चायेकाः छव्याचवना ।

थःगु ज्याय् व्यस्त कयनाः नुगलं ब्वः बियाचवना — ज्या
यानाः नये स्वाः, जिगु हि चःति त्वनेगु स्वयाचवनी । जि
व व पसलेयाके गुलि भिन्नता दु । वं तमं छ्यं तछ्याना-
बिल । वं पवगियात दाःगु मखु प्रशासनयात दाःगु खः ।
देश्य ल्याय्हातयूत ज्या मडुगुया आगं उलाकयंगु खः
मखुसा पवगियात श्रम कैद छाय् ?

जि थुल, जितः शोषण नवःगु कारण ! अहो, जि
ला गुलि शोषणं भुनाः स्वानाचवना खनी । जि यानागु
पापया जाः खुनाः पिहां वये न्याः जिगु अन्त्य जुइफु ।
अन्त्यला सकसिगु अवश्यभावि खः तर जिगु अन्त्य खनाः
जिहे ग्याः छाय्कि जितः घच्चाइपुगु अन्त्य मयः । जितः
वैसं मव्यूगु अन्त्य मयः । जि इलं मव्यूगु अन्त्ययात
अस्वीकारयायेमाः । जितः स्वीकृत मनूया अन्त्य माः ।
जि यानागु अन्यायया मुल्याङ्कन जिहे यानाः प्रायश्चित्त
याये । जि हानं स्वीकृत मनू जुइमानि । उकि जितः
मुक्ति माःगु दु । पापं मुक्त जुयाः स्वीकृत मनू जुइमाःगु
दु । जि मुक्ति लुइके माःगु दु । मुक्ति-थवहे जिगु वासः खः ।
जि यानाः वयागु अन्याय, शोषण, जि मुनातयागु पापया
जाः खुनाछवयेगु ! जि जीवनं विरक्त जूगु मडुनि उकि
जितः जीवनं मुक्ति मयःनि । मनू जुयाः स्वायेगु निति
जि यानागु प्रायश्चित्तया बरदान जक मुक्ति पवनागु खः ।
माया, मोहया त्यागहे शायद मुक्तिया लेंपु जुइफु । शायद
पापं मुक्त जुइफु ।

माया मोह फुक्कं त्याग याये । राग द्वेष फुक्कं
त्वःताछवये । तर जि जीवनं पलायन जुइत्यनागु मखु ।
एकान्तवासया इच्छा यानागु मखु । थपाय्धंगु ब्रह्माण्डय्
पाप सिला छवयेगु मुक्तिया वासः मलुइला ?

थौं जि मुक्त जुयागु दु तर मुक्ति लूगु मडुनि । ह्यागः
तक मुनातयागु पाप सिलाछवयेगु लेंपु जि वनाचवनागु दु ।
मनूया पुचलं तापाक्क मखु बरू वहे मनूया पुचः माः
जुयागु दु । गन पापं मुक्तपनिगु संगठन जुयाचवंगु दइ ।
जि न्यनातयागु दु जीवनय् सुयागु सहारा मन्त धाःसा
व धार्मिक स्थलहे अन्तिम सहारा खः । अनहे जीवनय्

दकलय् यइपुगु शब्द न्यनेदइ - मोक्ष उकि शायद अन्हे मुक्ति लुइ । तर जितः धर्म माःगु मदु । धर्म यानाः धर्मत्मा जुइगु जिगु वस मखु । थौंया इलं धर्मत्मात पवंगु मदु । धर्मया प्रचार यानाजुइत धर्मतितय् निति जिगु आवश्यकता मदु । जितःला मुक्ति माःगु दु । जि ला मुक्ति भचा तापाः तर थाकु मजू घकाः ध्वाङ्ग पू जुइमाःह्य खः छाय्कि जिगु वर्गयात थन मुक्तिहे दकलय् तःधंगु स्वायेगु लेंपु जुयाचवंगु दु । जितः शोषण यानाचवंपिके लवानाः मुक्ति कायेमाःगु दु । उकि जि उपदेशकया उपदेशय् मुक्तिया निति संघर्षया लेंपु माः जुयाह्य खः । उकि जि इमिगु दृष्टि तापाकक चवनाः इमित सतिका चवनागु दु । इमि तापाकक चवनाः इमिगु व्याख्यान न्यना जुयागु दु । इमिगु उपदेशया मनन याः जुयागु दु ।

थौं जि इमिगु व्याख्यान स्थल चाः हू जुया । इमिगु उपदेश इपि स्वयं जिगु दृष्टि तापाना वन । उपदेशकं जनता ध्वं लानाचवन तर इमितहे धर्मया प्रतीक धयाचवन । उपदेशकं धाल - धर्म बचे यानादिसँ, धर्म छिकपिनिगु ल्लातय् दु । जि आश्चर्य चाः जि थःगु ल्लातय् धर्म मखनाः । जि दिक्क चाः धर्म नं ल्लातं ज्वना जुइ जुइगु वस्तु घकाः मसियाः व गज्याःगु धर्म बचय् यानाः तयेज्यूगु !

जि अनं फहिलाः मेगु थासय् वना । अन जि ता ईतक दनाः न्यना छाय्कि जितः पुलांपिनि धापू लुमंसे वल - गनं बाखं कनाचवसा भचा दनाः न्यना वयेमाः । ल्लापाह्य उपदेशकया उपदेश ताईतक मन्यना उकि शायद व जिगु दृष्टि कुतुवंगु जुइफु ध्वहे बिचाः यानाः । उपदेशकं धयाचवन - दान यानादिसँ, पुण्य कमय् यानादिसँ ! जि कसंग वन - जि यानागु पापया पुण्य जितः माःगु खः । शायद जिगु मुक्तिया लेंपु ध्वहे जुइ ! जि निर्णय याना - जि दान बी, पुण्य कमेयाये, पाप फुककं ह्याछवये । जि

थःहं फक्क दान बीगु मनंतुना । जि उपदेशकयात दान बीगु क्वःछिना । जि वजारया पसलय् मिखा ब्वया । पसलें मिल - जि न्याना । निमि दथुइया व्यापार सिधल । तर वयागु ख्वालय् शोषणया चि मदु । अन्यायया भाव खनेमदु । व ला वयागु व्यापारिक धर्म जुयाचवन । अले जि जक गथे अन्याय याःगु जुल ? जि गथे शोषक जुल ? शोषकला मेपिहे दनि थन । अन्यापि ला थन मेपिहे दनि । जि ला इमित जक न्हंकेमाःगु दु ।

जि छेंपाखे स्वयाः वया । जि व्यापारय् अन्याय मयाना । जि व्यापारिक शोषक मखु तर जिके सामाजिक अपराध दनि । जि निक्वःगु व्याहा याना ध्वहे जिगु अपराध खः । व्याहा अपराध मखु तर जि व्यक्तिगत स्वार्थय् निक्वःगु व्याहा याना । थःगु जक स्वार्थे सिद्ध यानावयाचवना । ध्वहे जिगु तःधंगु अपराध जुयाबिल ।

- हल्लो साहुजी छु खः ?

- छु खः धाये, छिमि थें चाःहुलाः जुइ दुगु मखु ।

- साहुतय् ध्यबा मिन्यु फुसंत दुगु मखु अले गनया चाःहुला जुइ दइले !

- थन मनूतय् आः नयाः अले छु नयेया धन्दां त्वःतूगु मखु, छिमि थें मेचय् जक चवनाः तलव पाकय् मजू थें, सु साहु सु गरीव का !

- सु साहु सु गरीव ला आम भोरि कयनाचवंगु दहे दुनि । आः बुइला अले बुइला धइथें च्वक मिस्तय् प्वाःथें तगवयाचवंगु दु ।

बिष नकाः स्यानातःह्य खिचायात कयनाः जि धया - हुं खिचा खं ला ? वया प्वाः गुलि तगवः अथेहे जि नं प्वाः तगवःसां व खिचा थें सिनावनाचवंगु दु ।

२०३५ कार्तिक ७

—○—

“ थौया

व्यवस्थां

व्यूगु

सिरपा ”

न्ह्यो मय्जुं सकसितं सकसितं लसवृस याये धुंकल
सकलें चं चं धाः । अय्लाखं काःपि थें । सकलें देना च्वन
सीपि थें । अय्नं बिदुरया धाःसा न्ह्यो मवः । व न्ह्यो
मय्जुया मयः थें । व चं चं नं मधाः । व सुम्क । वइगु
नुगल्य् खुसि बाः वइच्चन । व त्वलं । छकलं वइगु मिखा
देना च्वंहा थः मांया ह्य् जूवन । पिलिपिलि मतं याताः
वं थः मांयागु ह्य नं दीप थें तायेकल । ग्याः चिकु पहलं
वइगु ह्य छम्हं खात । हाकनं छकः दवथिइक स्वः वन ।
लुमधं, सासः छकः नं स्वत । “खः मां यनाच्चंगु हे खः ।”
वं छकः ताःहाः कसुकाः तल । बिदुर हाकनं थःगु लासाय्
हे वन । अय्नं वइत न्ह्यः मय्जुं पाच्युं हे मवः । उकि
त्वःमने धुंकूगु खँत बुलुहुं लुमंका हल ।

बिदुर खुदं दुबल्य् ।

छन्हु अबुहा दुहां मवःनि लिबाये धुंकल छाय् छाय्
धन्दा जुया च्वंबल्य् छें हःगु वया ब्वा । लासजक प्राणला
मोटर दुर्घटनां याताः ब्वया वने धुंकल । ह्लाचः हे । अले
बिदुर... अबु मडु, धिकय् पुता । मांहा धनमाया ऊत्राः जूगु
स्वां थें । छें मडु । हकमां साहुया छेंय् बालं च्वं च्वंपि ।
अबुहा मडुसेनि ध्यवा दुहां वइगु लें नं मन्ता । मुंका थकूगु दुगु

मखु । स्वायेत नये हे माल । धनमायाया परिवारय् मलखं
कल । तीजक पलाः न्ह्याकल छह्य तःमिया छेंय् भ्वाति
चवं वनेत ।

धनमायायात त्वःमवंकूपि साय्द ह्य हे जक जुइ ।
“गंगु स्वां” धकाः सकस्यां स्यूसां वइगु रूप रंग भय्बिया
च्वंगु यौवन खँ खँ सकस्यां नूगः मू । वइगु रूप यौवनं
वयात ऊवाः जुयाच्चंगु स्वां धकाः मधाः । वइगु पलाः
पति मिखा तइच्चन । तर धनमायां थयाःगु खँयात चुंला
त्याये थें त्या त्या थानाछ्वत । थः काय्यागु लिधँसां
अलय् थथे यक्व पंगलःतय्त चिडका दुःख सियाः थःत
ब्वलका तःहा मांयागु ममता गथे त्वमंके फइ । थः मांया
त्याग तपस्थां जाःगु मतिना ।

मंगलदेवी स्थापित

थौ धाधां कल्लय् धाधां बिदुर क्तिन्पादँया त्वाथलय्
नं गल । माय्त्रिक नं पास यात । तर छुयाये मछिपिन्त
ल्लय्खें मछि धाःथें बिदुर जागिर नये फुगु मखु । वइगु
निंति थन सुं मडु । वं थःगु कर्मयात छकः लुधंके ब्वबिइ
मास्तिवल । तर व बिवस । थव समाज, व्यवस्था, अले
कानून खनाः वयात घच्चाया वल । थन दुखीतय्मं
दुःख हे सह याये माःगु दु । थन दुखीत हालेगुला नाय्या
न्ह्यःने म्ये छवयेथें थथे द्वालय् पुकातःह्य न्यार्थें व फाताफाता
पुल । वाथा वाथा कनाच्चन । चां लि दयां लानाः हे
फुका छ्वइ । वइगु लागि सुं हे लिधँसा मडु । लिधँसा ला
छेहेहे दक्वं वइत हेबाय् चबाय् याइपि जक । थः मां
तच्चः जुलं हे वं छुं यायेफुगु मखु । लातां केरा स्वयेथें
स्वयाजक च्वन । गज्याःगु थव दे । गुलि भ्वरी तग्वयेका
जुजुं लिमलाः । गुलि प्वाथय् त्वमां प्यय्काः ह्लाः तुतिइ
न्यवलं न्ह्याकाः च्वनेमाःगु । थव देया रीति रिवाज ह्लापां

निसें हे थथे खः अले थयाःगु रीतियात थन सुनानं न्हंका छवयेगु कुतः मयाः । याःगु दःसा केवल भिंगुयात न्हंकेगु जक ।

मनूया जीवनय् त्वापुं त्वापुं जक भय् बियाच्वंगु थव समाजय् बिदुर छुं हे बिचाः यायेकुगु मखु । फइगु नं गनं वइगु बिचाःया बुंगाःचा हे ल्लाना वने धुकूसा थःत थम्ह हे ह्यसिइके मफये धुकुसेलि ।

थौं डाक्टरं धइवंगु खं जक बिदुरया ल्लापनय् थवइ-चवन । “स्वइदिसं याकनं हे छि मांयात वासः मयात धाःसा वइगु फल छगू हे जक जुइ व खः ... ।” थनं ववय् वया लुमके हे मयल । वइगु न्ह्यपुइ छगूहे जक खे चाःहिला चवन थः मांया दुःख, त्वय गथेयानाः न्हंकेगु वं बिचाः यात, हत्या विइगु “खः ! हत्या ।” वइगु निपां ल्लाः एनाच्वंहा मांयागु गःपतय् वन । तर वइगु ल्लाः थर थर खात । कपाल चाति नाः नाः पिहांवल । व हाकन न्ह्यःने वन, छुं निश्चय यानाः । वयागु ल्लाय्पनय् गन सः थवः थे चवन । “बिदुर ल्लयाये त्यनागु, थः मांया हत्या ? धिक्कार । मामं छगु निति छु जक मयाः, वहे मांया हत्या । छं थयाःगु बिचाःयानागु ।” वइगु म्हुनु सः पिज्वल ‘आः... जि छुयायेगु ले ? छु... ?’ वहे सल वइत धार्थे चवन — “छ सी हुं, छंके म्वायेगु अधिकार मदु । छंगु निति थवहे छपु जक लें दु” बिदुर सगु सलं हाल — “खःगु धाल थवहे छु जक लें जिगु लागि त्यं दनि ।” गनं गनं हानं सः थवःथे ताल ‘हय् ग्याफर ! आत्महत्या याये त्यनाला छं । मांया काय् खःसा त्वाय् सपेकि ।” छकलं वया न्ह्यलं चाःथे जुल । “छं संघर्ष याये फकर यात छंगु लागि आत्महत्या छगू त्बःताः मेगु

छपु हे जक लेंपु दनि व खः खू वनेगु, मखूगु खे ल्लायेगु छं थः नं म्वायेमाः मांयात नं म्वाकेमाः धयागु जूसा थवहे छपु लें दु ।” वयागु न्ह्यपु दानं चाःहिल “खबरदार ! खुं वल ... खुं...” वं सः न्यने मफुत निपां ल्लाय्पं तित । व हाला हल “जि छुयायेलय् जि थः थम्हं नं म्वाये मानि मांयात नं म्वाके मानि जि छुयाय् ! वं थःगुहे सूरं छैनं पिहां वन ।

मसां थें फिकां मिकां दंगु चा व गनयाहा गन थ्यन धइगु वं मचाः । वं छखा छेय् तप्यंक थहांवन वइगु हे थःगु पुलांगु छे । साहुवा चकं त्वःतेमाःगु छे । वं अन बैठकय् साहु नोट छप्पं ल्याःखाना च्वंगु खन । वं बिचाःयाना मच्चं प्यखे छकः मिखा ब्वल । भौ पलाः छिनाः साहुवा न्ह्यःने वन । साहु नं ध्यबा ल्याःखाये सिधयेकाः ध्यबा ववय् तये सातं ध्यबा कया बिदुर ब्वात ऊयालं हे छपलाः यानाः । साहु हालाचवन “खुं... खुं...” तर बिदुर माःथाय् थ्यने धुकल ।

हथाय् हथाय् चायाः बिदुर छेय् थ्यंकः वल । वयागु ल्लाय् वासःया वासः । वं मांम्हेसित लुखानिसें हे सःता वल “यमां मां” मामं नमवाः, ल्लाचःहे थ नेधुकल मांहा गबले दने म्वायेक । वं मांम्हेसित गिलि गिलियात गनं दनी । व बित्तलय् दनाः हाल । “छं छु यानागु थौं थुलिमछि याना छनं लंके धकाः, व्यवस्थानाप त्वाना समाजनाप त्वाना । तर... स्वइगु दोष थव... मां” ल्लाय् च्वंगु वासः दक्वं बैय् सिसि तज्यानाः भ्वंया बतां वासः पिहांवल । वासलं वयात धइ च्वथे ताल “थवहे खः छंत थौंया व्यवस्थां ब्यूगु सिरपा !”

सुलि मयजु

नापित 'पासा'

खबरदार । खबरदार... .. !!

शुद्ध चाया छता: इलय् श्वयाचवंगु श्व स: भयानक-
ताया चि खने दयाचवन । अलय् ऊयालखानाया पिनेस
ह्लातय् बन्दुक छपु छपु ज्वना: उखे थुखे मिखा ब्वयेका:
टक् टक् .. लाकांयास: पिकया: इरू थिरू जुयाचवंपि
सिपाईत । सुनसान की को हे हा: स: मदुगु-इलय् वहे स:
खबरदार . खबरदार ! गय्ये गय्ये फिकांय्
मिकांय् दं ।

ऊयालखानाया दुने नं अथेहे सुनसान । क्वथा पतिकं
छग: छग: वुलुगु चिम च्याका त गु दु । कैदीत दक्क मस्त
छनाचवन, शायद इमित कैदी धयागु हे त्व:मथे चवं ।

अथेहे ऊयालखानाया छकू क्वयाय् ... ग्याह् कैदी ।
उको मध्यय् प्यह् मस्त छनाचवंगु दु । तर, छह् धा:सा
न्ह्य: मवयेकुसें तुंक खापाय् ऊव: ऊव: कियात:गु डण्डी
स्वयाचवन । थयक स्वयेबलय् व छुं विचालय् दुविना चवंगु
थे चवं । वयागु ख्या:या उन वगवर हिला छनाचवंगु स्पष्ट
खनेदु । बबले चिन:ह्म खा थे भुग्लु च्वनी, गबले तं
पिहां ब:ह्म थे थयाय्गव: मिखा कना: ह्ला: मू चिनाहइ ।
अले हानं छुं यायेन्थे थुं जरजारं दना: लुबापाखे बनी ।
तिना: पिने तालं श्वयात:गु लुबा । लुबाय्चवंगु डण्डी
ज्वना: उखे थुखे स्वइ .., सुनसान .., सिबय् खबरदार ..
खबरदार धका: मन्यंक हालाचवंगु स:, अले उखे थुखे इरू

थिरू गुयाचवंगु ट्वाक .. ट्वाक .. पला:या स: । हीमी
च:ह्मथे हान ह्लापायाथाय् तुं वया: पयतुइ .., उखे थुखे
स्वइ । छथाय् वना: वयागु मिखा जू वनी । अन वं छुं
दिन ह्लापायागु प्याख खंकी .. ।

छकू सुलि क्वथा .., तीजक खुं पलाखं वयाचवंह
थ: । श्वयाया छकू कुनय् भूतू .., प्यखेर सुकू, अले सुकूया
छ:ने लानात:गु लामा । कुं गया: हाकुसेचवंगु क्वथा ।
भतुली मि च्याकाचवंह छह्म मिसा .., सुलि मयजु निर्मला ।
भतुली लिक्कमं पचिना त:गु खवल्चा, हानं उकिया
लिकसं लवसा धका: वयात:गु छव्याला, पुकाला, कचिला,
आलु, बजि त:ताजिगु नसा .., । भतुली देठुनात:गु पवसि
अलय् मन्ह्यं मन्ह्यं पिहां वयाचवंगु हा .. । अलय् थ:गुहे
तालं भतुली म ह्वह्वं मि च्याकाचवं सुलि मयजु, अले खुं
पलाखं सुलि मयजु निर्मला पाखे पला न्ह्याकाचवंह व ..
नीरज ।

"हां लै S .., ।" नीरज खयाय्भनं निर्मलाया
हाय् थियाविल ।

"य: S S मां SS .., ।" निर्मलाया ग्या चिक् स:
क्वथाय् श्वल । अले काचाक्क लिफ: श्वल । इतिइति
ह्लिनाचवंह नीरज, मेय् मिखा कना: धाल "छ्या, मय:
जिन: .., हिमिमदुह्म .., ।"

"सुनां ययेकि धाललय्, जिला छत ख्याये धका:
दयागु, छ ग्याहे ग्यात बस दनं गाहे गात .., ।"

“खँ स्वले गुलि याउंसे चवं, करपिन्त ख्यानाःला गाहे गात हँ..... ।”

“करपि धयागुला छं, जिला थःपि हे धकाः चवनागु..... करपि धकाः स्यूमाला वये हे मखुनि ।”

“का स्वाःल..... छिकपि नापं खँ ह्लानाःनं त्याके फइला ।.....गुलि बजे जुल थें ?”

“छः बजे जुइनका..... छाया छंगु बेपाः शुरु जुइन लाकि छू” नीरजं घडि स्वस्वं लिसः बिल । ई न्यनेवं हथाय मयाय चाचां घाराःघरुं यानाः भुतुज्या सिधयेकल ।
थ्वांय् थ्वांय् मुमुतःगु सलं नीरजया बिचाः फपुल..... ।
थय्क मिखावल..... मुमुतःह मनू हानं मपुलाः यना तुं छवत । वयागु मिखा हानं ह्लापायायाय् तुं जू वन..... ।

वं खन सुलिक्वथाया लुबायसं ग्याः पहलं... मछः। पहलं..... दनाच्वंहा थः । लिक्कमं अफिमयाहा पासा नरेन्द्र । ह्लागं सुनि क्वथाय् वःहा नीरज वन पासां कर यायां हःगु । उकि वयात अनयागु वातावरण हे गयथें..... गयथें चवं । फाकुथें..... खायूथें..... न्यालुथें । छखाःखेरं मिखावल..... छथाय ऊवःलिक फयतुनाच्वपि मनूत । गुम्हेसिगुं न्ह्याःने चवंगु थ्वं अले खवनचासा गुम्हेसिगु न्ह्याःने बाताचा..... । माःगुं स्वाःगुं खँ सयेकु सयेकुं बाताचाय् अन्ति ज्वं ज्वं खालियाय् जायेकाच्वंहा सुलिमय्जु निर्मला त्वं पन्त भपि भपि घाघ्रां माने यानाच्वंहा सुलिमय्जु निर्मलाया मां..... छहा बाज्यः वने धुकूहा मिसा ।

“जिला च्याथु सिधयेके धुन भाइ, ग्व छिमिला न्याथु हे मज्जनि ” छहा मनुखं खँ तल ।

“ह्लागः ह्लागः ला जि नं सिधयेका थौं भवा फरनखु थें चवं । थौं ला भिगु पती हे थें चवं ।”

“बः खः थौं भवा भि हे धायेमाः ” मेम्हेस्यां देगः दन ।

“उकिला थन छकः दुमस्वयेकं ला मन हे मचवं”

हानं मेम्हेस्यां गजू छाल ।

लुखाय् दनाः खँ न्यनाच्वंहा नीरज अनया वातावरणहे न्यालुथें, खायूथें चवनावल । जि जक ज्यूसा अनं हे विस्यूं वने मास्ति वः थें जुल । तर पासां ज्वनातःगु त्वः तूगु हे मखु, ऊन सुलि मय्जु निर्मलां खंकाः मुसुमुसु ह्लिलाः लसकुस याःबलय्ला खँ हे मन्त..... । करं हे वनेमाल ।

पासां कर याःगुजि जक बंहा नीरज लिपा जूलिसेला याकःचा नापं वनीहा जुयावल । ऊन लिपा लिपा जूलिसे ला अन छकः मवकं वयात चित्तहे बुक्य मजुइगु जुल । वयात त्वनेगुया लागि मखु बरू सुलिमय्जु निर्मलाया लागि । सुलिमय् वइपि दक्वस्यां वयात ह्यसिइ धुकल..... वनं अनयाहा छहा सदस्य थें । अफिसं लिहां वयेसाथं सुलिमय् वनाः हाजिर जू वनी । मांम्हेस्यां नं काय् धुनला..... निर्मला तलय् दुकासं धकाः लसकुस याइ । अलय् तलय् वनाः निर्मला नापं अने तनेगु खँ ह्ला ह्लां ख्याः यानाचवनी । थव वयागु ह्लि ह्लियागु रटिन हे जुइ धुकल ।

+ + +

नीरज..... याकः काय्..... । छें या आर्थिक अवस्थां यानाः एस. एल. सी. छगू सिधयेवं जागीर नयाच्वंहा । छेंय् अबुहा वासः ज्या यानाः छें हनाच्वंहा, उकिसनं काय्म्हेस्यां जागीर नयाः घेबा दुत हयाच्वंगुलि छेंया अवस्थाला बां हे लाना वयाच्वन..... आः छुयायेगु धकाः धायेम्बाः । मां अबु नं तसकं लय्ताः थः छः थें जाःहा काय् दुगुलि..... । तर थन्याःहा काय् हंय् स्पं थें स्पना वंगुलि मां अबुया लय्ताः पीरय् हिलावन । ह्लापांला लिबाक्क लिबाक्क दुहां वयेगु यानाहल । अनं लिपा जुसें लि गबलें गबलें छेंय् तक नं दुहां मवनेगु यानाहल । वःमां धे धे चूइक अले पलाः थासय् मलाक..... । मांम्हेस्यां गुलि खँ कन, अबुम्हेस्यां गुलि सम्कय यात, अहँ न्यंगु हे मखु..... । छःहला अतिहे जुसें लि अबुम्हेस्यां तच्चक हे ववः

बिल..... " छये ज्याःह्य काय दुसां छु, महुसां छु, आम-
ज्याःगु हे ताल जुइगु जूसा छैय दुहां मवःसां ज्यू..... "
तकन धाल । ह्यापाला सुक खे नयनाचवंह्य नीरज लिपा
अबुं पिहां हुं धाःगु सलं मनय थुं दिकल ।

+ + +

" निर्मला छं आम ज्या त्वःतः छ्व..... । " नीरज
यागु श्व आककां पिहांव गु उजनं निर्मला छकः त्वलेहे
जुल, छु धाये त्यंगु थे धकाः । अले हान नयन " छाया ? "

" उखुनू छं जितः जि छन्हू जेक मवल धायेवं
गरखेसे ह्याइपुसे चवं थयागु मखुला, नु आः की तिह्य गबलें
बाये स्वाःलिगु यानाः चवने । "

निर्मला छुं मधासे सुकचवन । लिसः गवसें ल नीरजं
हानं वहे खं लिसा कयाः नयन ।

" ख ला खः, तर छिकपिनि मां अबुं दः ययेकी
ला ले..... जि जुलं छह्य सुलिमयजु..... सुलिमयजुयात नं
सुनानं भौ याये यइला.....! " निर्मलाया श्व लिमलं नीरज
छकः त्वलयहे जुल..... ख नं खः, समाजया न्ह्यःने सुलि-
मयजुयात सुनां भौ धाये यइ । घोरय जुयाचवंह्य नीरजं
छगू निर्णय जवन ।

" अयसा थय यायेका आःयात की पिने बालें
कयाःचवने । निला स्वला लिग ला मां अबुं स हे सःतिइ
अले वनेका मज्यूला ? "

" जि ला ज्यू..... तर छिगु तलव नितःत्या जक
दन..... वनं लच्छि लच्छि मछि पिइमानि । वालंकायेत
ह्यापलाक वथाया बाः, यनेत लासा, नयेत नसा, अले
जवरय यायेत बसाः जवलं मा हे माल..... मथे यायेगुले ? "

" न्ह्यागु यायेमाःसां यायेका, छ ज्यू जक धालय
बरु लिपा धोका जक बिइमते । "

× ○ ×

जा नयाचवंह्य नीरजया मन हथाय मथाय चाः ।

खालय ग्याः चिकुया चि खनेदु । हथाय चाचां जा नये
सिधयेकल । नु सिलाः क्वहां वल । थःगु क्वथाय वनेसाथं
खापा तित । काचा काचां कोला छपातय छजुनिजु वसः
मन्ह्यं मन्ह्यं स्वथन । थःमहेस्यां नं वसः हिल । दराज
चायेकल..... छु थें छना बस्तु कयाः ह्याचाय स्वथन । अले
व कोलाचा जवनाः छें नं पिहांवल । लय वनाचवंह्य
नीरजया पलाः ततः पलाः ।

भाता भातां पलाः छिनावंह्य नीरज तप्यंक निर्मलाया
छें पाखे स्वल । खापा चायेकाः स्वारामारां थहां वन ।
निर्मलाया क्वथाय खापा चाः । सुज्या सनाचवंह्य निर्मला
वयात खनाः मुमुक्क न्हिल । क्वथाय सुं महु निर्मला
याकचा । स्वारामारां दुहांवःह्य नीरज निर्मलाया न्ह्यःने
फपतुल । निर्मलां छुं धाये त्यंगु धकाः नीरजया खालय
तुकं स्वयाचवन । अले नीरजं ह्याचाय ह्याः दुछवयाः छुं
लिकयाः निर्मलाया न्ह्यःने बवया कयन, ह्यामुसे चंगु..... लुं या
सिखःमाः..... । निर्मलां छुं खं मथू थें यानाः नीरजयात
त्वलेहे जुयाः स्वयाचवन ।

नीरजं थूलला छु थें भू सिइइयेक धाल " जिमि
मांयागु कया हयागु श्व..... आः यात बःहःनि तयाः कीत
माःगु ज्या नि तरय्याये..... मेगु जिगु तलवं गा हे गाः
लिपा लिफयायेका..... का नू कट्ट जिला तातुनाः वयेथुन । "

" आः मखु..... आः वन धायेवं जिमि मामं सिइकाकाइ
छवइमखु... बरु हनिचा वनेका... छि बरु क्वथाकाया
मिलय्याना कामेलय... हनिचा जूसा जि नं माः माःगु
निता प्यता जवनदइ । "

" अयेसा ज्यूका... का हनिचा ठीक यानाचवं... ना
बरु श्व नं छुं हे कयाति " ... नीरजं सिखः माः व कोला
निर्मलायात लः ह्यानाबिल ।

+ + +

बा किरंरंरं न्ह्यःह्य नीरज थः तुं कसंग बन । कयाल-

खानाय् च्वंच्वंहा थः, गन गन खंकाच्वन । सुथय् जुइथे जुइथे जुइधुकल..... हानं वयागु बिचाः उकिहे पिच्चात । बृहनि..... ।

तीजक थहांवःहा नीरज, निर्मलाया क्वथाय् स्वल, मृतच्याः..... खापानं चाः, तीजक खन... दुने सुं हे मदु । तलय् पाखे ह्याय्पं बिल मनूत हाः सः दु । नः वःपि मवनि खनी । निर्मला नं तलय् हे दइ धकाः तलय् पाखे पलाः न्ह्याकल, हानं छाय्थें मस्यु क्वहां तुं वल । निर्मलाया क्वथाय् वनाः खापा तित अले मत स्यानाः दुने सुं क च्वनाच्वन..... निर्मलाया प्रतिक्रियाय् ।

घौछिति लिपा नः वःपि मनूत छह्य निहा यायांवन । वयां बाघी ति लिपा निर्मला नं क्वहांवल । खापा खनाः दुहां वन हानं खापा तिनाः चुकू तल । नीरज थःगु क्वथाय् च्वंच्वगु खने साथं छुधाय् छुधाय् जूह्य निर्मलां काचाक्क धया हल । 'यः मां छ्या..... । कपिनीगु क्वथाय् वयाः सुं क च्वं च्वनका । बि पिहां फासं' ग्वय् धुकूगु खापा हानं चातुं चाय्काः निर्मलां नीरजयात लं क्यन । " का म्वाःल कन याकनं धयांला आः ला च्वंच्वनागु याकनं नु "

" यः मां..... छु धाःगु व करपिनिगु क्वथाय् वयाः ह्यस्युनि ह्यमस्यु याकनं नु हं..... वें ला मखुला छि..... "

" छु छु धाःथे धया च्वनागुनाकि छालं ? "

" छ्यालं धायेमसः जि धाःथे धयागु..... पिहां फासं धयागु मताःला ?

नीरज त्वलय् जुल " ह्याचः छु धयागु छं ? "

" छुं नं मधया..... अप्वः खं ह्याना दीमते..... पिहां फासं..... नत्रसा । "

" छु धयाः..... बेइमान..... छं उलि धोका बियागुका मखुला ? म्वाःलका..... जिगु सिखः हजि..... । "

" यः मां..... छु धयागु व, गबलय् कया जि छंगु सिखः धायेदत धायेवं यः यः थें धायेदइला नकचरा लाजमदुहा.....

मकया जि सुयागुं सिखः साखः..... जिके वयाःला सिखः हजि धाः वयेगु । "

खं न्यनाच्वंहा नीरजया न्ह्यपु क्वात । छुयाये छु मयाये जुल..... ह्याः उलि उलि सन..... लाख्य खाकाहल । अले छकलं निर्मलाया सपः ज्वनाः लुत, मकयाला मकयाला धाधां सास्तियात, छु याः छु मयाः हे मन्त । निर्मलां नं अथेहे लिसः बिल । नीरज फिनातःगु लं ऊयारा कीरीं जुइक खुनाबिल, थाय् थासय् ध्वः ध्वः सी दयेक कय्पुया बिल । निम्हेस्यां फिनातःगु लं ऊयारा कीरी जुइक गुत । मौका स्वयाच्वंहा निर्मला छत्थुं हालाहल " ग्वहाली..... ग्वहाली... । "

" सु हां... ? " " छाय्..... हां " " स्व, स्व, अन छु जुल ? " छकलं त्वालय् च्वंपि मनूत हालाहल ।

म्हाय्था 'ग्वहालि' सः न्यनाः मांह नं छाय् छाय् धाधां काचाकाचां क्वहां वल । अनया दृश्य खने साथं ऊयालय् वनाः हाः वन 'ग्वहालि... ग्वहालि... सू... सू छह्य गुण्डा वयाः जिमि म्हाय्थात जवरजस्ति यात । '

" सुसु .., ज्वें... ज्वें... बिस्सुं वनी... त्वालय् धाधां च्वंपि मनूत निर्मलाया क्वथाय् थ्यन । अनया अवस्था खने साथं मनूत छकः चाताहां च्वंच्वन । नीरज व निर्मला, निम्हेस्यां ऊयारा कीरीं जूगु लं । छथाय् धयाकुनय् वनाः खयाच्वंहा निर्मला । अले तं व ग्याःसु त्वाक छ्यानाः गबलें खयाच्वंहा निर्मला गबलें वःपि मनूतय् स्वयाच्वंहा नीरज । मांम्हेस्यां इपि पाखे ह्याः ब्वयेकाः उजुरी बिल " का स्वयादिसं काजीपि... जिमि इज्जतय् नं च्वने म्वाःलला .. त्वाः बाःलय् नं च्वने म्वाःलला... जिमि म्हाय् याकःचा छनाच्वंगु क्वथाय् थ्व बेइमान गुण्डा ऊयालं गया वयाः जिमि म्हाय्थात जवरजस्ती यात । ... छुं जूगु जूसा... । " (ल्यं २२ पेज)

नेपाल भाषाय् पिदंगु

न्हूवाखं सफू

१. हिलाबुला	-आशाराम शाक्य	२७. ती	-प्रेमवहादुर कसा:
२. पलेह:	-सं. आशाराम शाक्य	२८. गंगु स्वां	-स्व. बुद्धिराम प्रजापति
३. लायलामा	-उद्धव मास्के	२९. फिस:	-भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
४. जि पिहां वनेत्यल व		३०. ग्वःफय्	-भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
मेमेगु वाखं	-केशवलाल	३१. लँपु	-भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
५. मिफुति	-केशरभान ताम्रकार	३२. धकिदुने	-भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
६. हःसय् हाईसय्	-ग्वगः सः मुना	३३. बीनिभा:	-भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
७. धकि	-गिरिजाप्रसाद	३४. समानान्तर	-भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
८. खुपु वाखंचा	-चित्तधर 'हृदय'	३५. वं नकतिनि प्रेम यात	-मथुराकृष्ण साय्मि
९. थाय्भु	-चित्तधर 'हृदय'	३६. जि हेरा	-मथुराकृष्ण साय्मि
१०. डायरी	-चित्तधर 'हृदय'	३७. लुमन्ति	-मथुराकृष्ण साय्मि
११. सिरपा	-की सांभाय् प्रकाशन	३८. लमि	-मथुराकृष्ण साय्मि
१२. ब्वघासा	-तोर्थलाल नःघःभनी	३९. थःछेँ	-माधवलाल कर्माचार्य
१३. किकिपा	-दुर्लभलाल सिंह	४०. आशांघा:	-मोहनमान श्रेष्ठ
१४. न्याफवः स्वां	-धूस्वां साय्मि	४१. सारी	-यज्ञरत्न धाखा:
१५. मूस्वां	-धूस्वां साय्मि	४२. वाखं पुचः	-सं. रत्नध्वज जोशी
१६. ब्वाला	-धूस्वां साय्मि	४३. मतकी	-राजा शाक्य
१७. मय्जु	-धूस्वां साय्मि	४४. स्वःतिपाय्	-रामशेखर
१८. निकचा	-निरञ्जन व अमीर	४५. सिमात फ फ स्वः	-रामशेखर
१९. न्हूवाखं पुचः	-नेपाल भाषा परिषद	४६. कपं	-रे. र. न. स्वस्यः
२०. खने ऽ मरु मरु	-पासापुचः, कमलाछि	४७. आक्सय् लूगु निभा:	-श्यामदास
२१. कीगः	-पुष्पलता श्रेष्ठ	४८. मतः	-संयोजक साःमि, येँ
२२. अपराधी	-पूर्ण 'पथिक'	४९. मूति	-साय्मि प्रकाशन
२३. छपाः चित्र	-पूर्ण 'पथिक'	५०. वेँ	-साय्मि वन्धु
२४. न्हूधा:	-पूर्णदास श्रेष्ठ	५१. गुँ च्व मूपुली	-सुवर्ण केशरी
२५. मस्याङपा:	-प्रकाश प्रधान	५२. समय्	-सुरेन्द्र शाक्य
२६. दुघा:	-प्रकाशमान नानिचा	५३. कँगा:	-हरिशंकर रंजितकार
		५४. कँचा	-हरिशंकर रंजितकार
		५५. अगिमथः	-हितकरवीरसिंह कसकार
		५६. मिजला	-हितकरवीरसिंह कसकार

मनुखं छगू मृत्यु पियाचवनी

५

अनिता तुलाधर

जित ताः लबुनाप छुं स्वापू मडु । जितः न्ह्यायेगु-
नाप नं छुं लय्मताः । याकः याकःगु वातावरण्य थःत
विनाये मास्तिवः । अथे चिका चवनेगुली जितः तसकं
तसकं हे नय्ता वः । जितः न्ह्याइलें छकू एकान्त ववथाय्
याकःगु वातावरण्य न्ह्याइपु ताः । अन जि छगू आनन्द,
काये मास्तिवः । याकःचा लय् वना चवनेबलय् नं थव लय्
सुं मवयेथमा धइगु छत्वाःचा इच्छा दनी । तर गज्याःगु
इच्छा ! शायद जिगु इच्छा मुक्कं थज्याःगु हे । दक्कमुक्क
न्ह्याइपुगु इच्छाय् मि तयेधुनला छु थें ! जिके आः छु
थज्याःगु इच्छा दु ला गुगु जिगु इच्छानुसार पूवनेथमा ।
जिन्दगीइ गज्याःगज्याःगु इच्छा याना, छु छु ययेका, ग्व छु हे
जुल धकाः ! दक्कं खसुं खसुं जक भुंगु सुथ थें च्वंचवन ।
सुथबःछि स्वांया स्वां ह्याचवनी, जि थवयेत स्वये तर कथं
जक सुइ । छाय् छः मस्यु व कथं सुइगुलि जि गुबलेंहे छले
ली फइमखु । वइगु छगू छगू दल्ले सुथबःछि वयबय् तत-
वयनाचवने अले चच्छि कुंगु सासः जि अन ह्लानाचवने ।
अन चवनाः जि घण्टौतक सराः बियाचवने लःया न्ह्याइगुयात,
जिन्दगीया न्ह्याइगुयात अले लिस्से स्वांया ह्वाइगुयात ।
अजू चाः छाय् जि जक गनं बाः मवसे च्वंचवना ? छाय्
जि न्ह्याइलें पुखू जुयाः म्वानाचवना ।

ऊयाःया छकू छकू पदां गःपतय् स्वःतिपाय् चिनाः
आत्महत्या याये त्यथें च्वं । आः भचा जायेवं इपि
सीधुकी, इपि छयाः जुयाः जितः छयाः वइ । अले जि...
जि ग्यानाचवनी इमिगु पलाः पलाछय् । अंगलय् च्वंगु थःगु
छपाः छपाः लैनं मिखा फुतिहे मयासें स्वयाचवन जिगु
मिखाया त्वालां स्वयाच्वंगुयात समर्थन पायां । लं फुक्कं
हाक्कुसे चवनेधुंकल, व हाक्कुइगु नाप नं थःगु छुं स्वापू
मडु थें ताः । ववथान्यक नवःगु फय् सनाचवनी । प्यछेरं
तिनातःगु ववथं खनेव जितः न्ह्याःनेया चिक्कापाःगु
ऊयाःया जःयात नं हुंथ्यक हृत्याना छवये मास्तिवइ ।
जि तमं ऊयाः ती थयाम्म । प्यछेरं कुनाच्वंगुलि थःत
सन्तोष महसूस याये । ताःहाःगु सासः ह्लानाः ववथाया
उखे थुखे मिखा ववये तर छुं दइमखु । हाकुयाः नवःगु
लं छलेर खानातःगु, छपाः लासाचा उखेर लानातःगु, छगः
आम्बोरा शायद उकी लः नं मडु । गुबलें गुबलें जक लः
थनातइ । अले लःया प्याय्चाः नाप जि चिन्तित जुयाचवने ।
थन लः तइबीह्म नं सु डु ! सुं मडु । जिगु लःया प्याय्चाः
नाप सुयां छुं प्रयोजन मडु । जि निरर्थक छगः त्वहंचा
जुयाचवनी । उफ् ! जितः छुं न्यने मास्तिमवः, जितः
शून्य ययेत्यंगु दु सा तर थव फोनया घण्टीं छाय् बहनिया
शून्यताय् ह्यानाच्वंगु । सुनानं फोन ल्ह्वनीमखु । जितः नं
दने मास्तिमवः । सुयां सः न्यने मास्तिमवः । छुं ईतक
फोनया ह्याचवलं नं वातावरणया शून्यतानाप त्वाय् चिनी ।
जितः वातावरण याउथें जुइ । जितः सिचुइ । आः थव
चच्छिइ सुं मडु, छुं मडु । केवल जि याकःचा । आका-
काकाय फोनया घण्टि छबलं न्याइ । मन छक्कः दुने निसें
हाली, सु जुइ ? थज्याःगु चानय् सु जुइफइ । जि हथाय्-
पयाय् चाइ । ह्लाचः तं पिहांवःगु छः आः फोन ल्ह्वं वने
मास्तिवल । फोन ल्ह्वने । छगू गम्भीरगु सः थवइ - “ छु
यानाचवनागु ? ” सः न्यनाः जिके गन गन तं थें वइ ।

श्व सलं जितः न्हाबलें न्हाबलें थथेहे थनाचवनीगु ।
 सुयात छु वास्ता जिगु अवस्थाया । आः जि छु खः गथे
 खः जितः थुकीहे सन्तोष दु धकाः धायेहे धुन । जि फोन
 न्याक्क दीकाबी । अनंलि वातावरण्य शान्ति भुनाचवनी
 छगूहे कथं ताउतक । वातावरण छानाचवनी । बुलुहुं बुलुहुं
 जिगु तं नं छानाचवनी सालुगु तंया छबःचा ववाजः
 न्ययाः ।

उ ! व लं फुकक्यसं मि थो धुंकल । टेबिलया
 सफू फुककं छवयाः खरानी जुइधुंकल । खरानी फुककं
 ववयाः मिखाय् च्वाचवां सुयाचवन, हीसेचवकं पुकाचवन ।
 मि ! मखु मखु छुकिसं थ्यूगु मदुनि । जिगु मुदइ नं मि
 मदु । जि छ्वाउंगु लः ! छ्वाउंफ्य !! श्व सागर खः ।
 थन चाकःलि लः दु, ताताःपाक्क लः दु । सर्गः धरती
 दक्क लः । लःया संसार । च्वापु छवःगु लः । धितः हिले
 मास्तिवः । जि इतिइति हिलाबी । हगस ! गज्याःगु
 अजू चायापुगु हगस खंगु । न जि छवयाचवंगु मि । न जि
 छ्वाउंगु ल ! जिला सागरया सिय, सागरया नापसं च्चने-
 दयाः नं फितःया प्यासय् छट्पट् जुयाचवन ।

गुबलें गुबलें न्हालय् वा ज्वलय् न जि अथे अथेहे
 हिलाबी । उकिहे इमिसं जितः छुं जूगु शकाय् उवः धइथें
 वथाय् हे कुनातइ । ख नं खः थौकल्लय् जिगु मनय् छुं
 छुं अजूचायापुगु खँत वडगु । जितः कुंकाः सी मास्तिमवः ।
 जि सीगुनी सुं मखवेथमा, म्वाःगुली सुं मल्लिलेयमा ।
 मनःगुनी पिमथायेथमा । ज्यूसा तुगलय् तालंदयाः छुं नं
 बिचाःयात दुहांवयेमबी । छुं खँ बिचाः मयासा ला
 आनन्द जुइ । पीर जुइमखु जुइ । खः जितः थथेहे ताः ।
 तर जि न्हाबलें बिचाः जक यानाचवने । प्रायेक भिनीगु
 व स्थनीगुजात कयाः बिचाः यानाचवने । संसारय् धायेनाल
 धाःसा छुं भिगु हे मइ । फुककं रयंगु जक खं । अले उगु
 स्थनीगुली सकलें छव गु हे जक खं । जि फुककं थूसां मथू

(ला २२ पेज)

पहः याये । जितः थःके दुगु मुक्कं साहस मुनाः व छवबियाके
 छगू न्हासः तये नास्ति वः छाय् ? छाय् ?? श्व छायालय्
 छकू कचिघाः सुलाचवंगु दइ, छगू परिस्थिति लुकु विना-
 चवंगु दइ, छगू विवशता सुलाचवंगु दइ । सुयां थन छुं दुगु
 मखु । सुयां नं छेँ दुगु मदु । सकसियां हगस हे जक
 खंगु दु, छेँ दुगु हगस, जागीर दुगु हगस तर ज्वल सुयां
 दुगु मदु । तर गय् यानाः मन तयेगु हगसय् जक, जीवन
 नं हगसय् हे जक म्वानाखूसा ला ख ! गुलि नं धाथेया
 घाः दु ज्वलय् हे जक सह याये मालीबलय् ला तसकं
 ह्याडु ।

उकुन्ह हे तिनि उखेर छेँया माइल्दाइनं जुलय्
 यक्वहे धयबा त्याकाहःगु । निन्हुस्वन्हुतक त्वालय् च्चवव
 पासाभाइपि मुंकाः व धयबां छेँ दनेगु, पसः तयेगु अले
 छु छु मस्यु थःगु कल्पना दयेकाचवन । तर माइल्दाइयां
 कल्पना कल्पना हे जुल, न व छेँ दनेफत न पस हे तयेलात ।
 दक्कं धयबा गथे वःगु खः अथेहे वन । वं फरव अयाः
 त्वनावयाः कलाः म्हेसिके धयबा, काःवल तर कलाः म्हेस्यां
 धाःसा धयबा मइय् अयां वलजपित हे धयबा कयायंकल ।
 जुलय् फुककं धयबा बुकाः माइल्दाइ स्वन्हु लिपा छेँय्
 लिहांगल । व चा कलाः भातया त्वापुइ हे हित । सयंह
 मनूया न्हाथासं नं स्थनीगु जक । थन न्हागुं पलाय्,
 न्हागुं क्षणय् मनूय त पीर हे जक दु । आः मनुखं थन
 सुखया सासः ह्वाये हे फइमखु । केवल छकू घाः वाइंवाइं
 की दागु घाः घानाः मनू म्वानाचवनी । मनुख छगू मृत्यु
 पियाचवनी । छह्ना छह्ना मनू जियेहे सासः कुनेधुं कूपि
 जुइमाः, जि थेत सुपाखें लखय् मिखा कने धु कूपि जुइमाः,
 जिगु स्वर्णिम हगस थें इमि हगसया न हतया
 जुइधुंकूगु जुइमाः, जिगु मिखा थें इमि मिखा नं कोशी
 व कर्णाली जुयाः बाः वनाचवंगु जुइमाः । जि ला व हगस-
 यात छगू अज्याःगु र्वाणिम हगस धकाः च्चवनागु तर

थो नं श्व ई अर्थहीन जुयाः फुना वनाचवन । ई

फूलिसे इल जितः नं नया यंकाचवन । छुं ज्या दुगु मखु !

थो स्कूल बन्द । बिदा । सुं पासापि वःसा गफ याताःसां

ह्लि फुकेगु विचा, तर सुं हे मवः । सफू, पत्र-पत्रिका

चवने धाःसां व हे पुलांगु जक, न्हगु छुं हे मवु । न्हगु स्वये

आयबूहा जि गुलि व हे पुलांगु जालम् तक्यनाः स्वाये !

श्व इलय् छुं नं परिवर्तन मदुगु जीवन थे गन खः अन

हे जि, जिगु श्व वर्तमान ! जि श्व ह्लियात थये हे अर्थहीन

जुयाःसां फुकेनाः । श्व वाध्यताय् कयालय् चवनाः चुक्य

गुच्चा ह्यिताचवपि मस्त स्वयाचवना ।

चुक्य प्यहा मस्त गुच्चा ह्यिताचवन । ...

खापा चायेकाः तिउगु सः जिगु ह्यपनय् दुहां

वनेवं जिगु मिखा न्ह्याने चवंगु छेया मू-लुखाय् छूवन ।

लुखा तिनाः रामबहादुर हा हां स्वाय् स्वाय् दल - “अय्

जि न ह्यितेगु ! ”

मस्तप्यु न्ह्याइपुगु संसारय् श्वखाय् चवःगु खनाः

जि धयाछवया - “अय्, अय् नं स्वायेगु ला ? अऊ ।”

रामबहादुर मिच्या गु मिखां जि चवनाचवनागु कयालय्

स्वत । वया मिखाय् जि ग्यानापुगु विद्रोहया चि खना,

विद्रोहया गोफय् खन । तमं वं वा किर्रर किर्रर न्ह्या-

चवथे चवने ।

जितः स्वयाचवंगु पाखेलाकाः रामबहादुरया ह्याः

स्वहायेकाः पूर्णमान बिस्युं वन, पूर्णमान नाप नाप मेपि

मस्त नं ।

“अय् हाकुचा ! अऊ त्वाना चवनाला छु ? ”

थः बौया सल रामबहादुरया ह्याः ऊन ह्याउंक

च्यात ।

“जितः छाय् हाकुचा धाये माल ले ? अले मदाइ

ला ।” धाधां रामबहादुर फलय् थचक्क पयतुल । वया

खालय् जि आः विवशताया किचः उर्सिह दना वयाचवंगु

खय्फु, श्व वं याःगु विद्रोह !

गुच्चा ह्यिताचवन्हा पूर्णमानं ग्याःगु मिखां राम-

बहादुरयात स्वल । “हाकुचा वल, हाकुचा वल, जि ह्याःल”

“धाधां वं थगु गुच्चा काचाक्क कयाः खल्लिइ तल ।

“जुयात हाकुचा धइगु छु ? ” रामबहादुर न्ह्यासः

थनाः पूर्णमानया गातां जवन । छु धाये छु धाये जुयाः

पूर्णमान जिल्ल जुल । ग्याःगु पहलं छकलं वया ह्याःपाःयात

भना यंकल ।

“छं जितः हाकुचा धइगु का मखुला ? गधा,

जिगु नां ला रामबहादुर ... ।” तमं च्याःगु स ल्ह्याः वं

ह्याः म्हु छिनाः पूर्णमानया छयनय् ह्याः बस्वात । पूर्णमान

धाःसा गुपचुप । गुपचुप पूर्णमान । पूर्णमान श्व युगया

विरोधयाये मफुहा मन् जुयाः वातांहा दनाचवन ।

खना । खयेफु, व विवश वं छुं धायेमफु - थः बौ यात,

थः बौनं हाकुचा धाःसां !

जिगु मिखा धाःसा रामबहादुरया खालय् हे

तक्यना चवन । वया खालय् छगू धुंकाः सेगु रंगत खने

दया बइचवन, दनाचवन । ई नाप नापं वया ह्याः ह्याउंसे

चवनाः च्यानावल । ह्याः म्हु छित, ह्याउंक मिखा कनाः

वं उलेथुले स्वत ।

आनन्द जोशी

जितः लुमनावल —

जि स्यनेगु स्कूलय् बवनिहा व मचा - रामबहादुर ।

थन चुक्य मस्त नापं जक मखु, स्कूलय् नं व न्ह्याहल्लिसे

नं त्वाना जुइगु । न्ह्याम्हेसिगु सफू नं खना बिइगु; न्ह्याम्हे-

सित नं ब्वःबिया जुइगु । छन्हु जि वयात सःताः न्यना-
 “ राम बहादुर, छ छाप् थये न्हाबले त्वाना जुइगु ? ”
 जिगु न्हासः न्यनेवं वं त पिकयाः तम्बः सलं लिसः बिइ
 धइगु विश्वास जिके बनावःगु एः । तर नाइसे च्वंगु सः
 वं प्वंकल - “ जितः न्हाम्हेस्यां नं हाकुचा धाइगु, जिगु
 नां ला राम बहादुर खः । जिगु खवाः हाकुइवं तुं जितः
 इमिसं हाकुचा धाये दइला ? ” पलप दिनाः वं चुनौति
 जाःगु सः ल्हूत - “ जितः हाकुचा धाइपित्त सुइत नं वाकि
 तये मखु जि ! ”

आः नं चुकय् च्वनाः व ततःसकं हालाच्वं थें च्वन-
 “ जि हाकुचा मखु, जि राम बहादुर, ... जि राम
 बहादुर... । ” जि काचाक्क मिखा चुकय् दिकेयंका- चुकय्
 सुं मदु, फगत शून्यं हय् भुनातःगु चुकया संसार जक !

कल्लय् ।

सुथ ह्वापां । सुनां सःतू थें च्वनाः ऊयाः चायेका
 स्वया । सुं हे मदु । चुक शून्य । जिगु मिखा भनायास
 न्हाःने च्वंगु छेंया तिनातःगु मू-लुखाया खापाय् चकं
 च्वयातःगु ततःग्वःगु आखल्य् तवयं बन । छचाखेरं च्वंगु
 छेंया लुखाय् मिखा चाःहीका स्वया । दक्क खापाय् व हे
 निऊवः -

जिगु नां राम बहादुर खः ।

जिगु नां हाकुचा मखु !

खयेकु, श्व वं (राम बहादुरं) याःगु विद्रोह !
 खयेकु श्व वयागु विद्रोहया पर्चा !! खयेकु, श्व वया
 विद्रोहया धवाय् !!! ★

(पौ १७ या ल्यं)

नकतिनि त्वलेहे जुयाच्वं पि मनुत छकलं तं पिकया
 हल । अले बेइमामान गुण्डा करपिनिगु त्वाल्य् वयाः
 छंगु हिम्मत का मखुला धाधां दक्कस्यां नीरजयात भुवन ।
 अले गुम्हेस्यां ख्वाल्य्, गुम्हेस्यां प्वाय्य् दाल, गुम्हेस्यां
 प्यंकल, गुम्हेस्यां स पुल । नीरजं गुलि खँ कनेत स्वल, अहं
 सुनानं मय्यं । ऊन छम्हेस्यां पुलिस सःता हयेगु उजं
 दयेकल । भतिचालनाः पुलिसनं वल । नीरजयात न्यवः
 न्हाकल करपिनिगु छेंय वनाः म्हायमचायात जवर्जस्ती
 यात धकाः । याग्ला प्याग्ला वनेधु कूहा नीरज याः याः थें
 याकाः च्वंच्वन, छुं धाये फुगु मखु, छयं क्वछुनाच्वन
 धात्थेह्वा अपराधी थें... अले छुं प्रायश्चित्त यानाच्वंह
 थें ।

छ बांलाक हे तुइसे च्वने धुंकल । क्वथाय् च्वं
 मेपि कैदीत नं दने धुंकल । इपि दक्कसिया मिखा पयतुना
 च्वंह नीरजयाके जूवन । म्हुतुसि फिरफिर खाका, मिखा
 ह्याउक कनाः छुं मदुगु अगल्य् एक सुरं स्वयाच्वह
 नीरज खनाः छ्वा. दक्क पक्क जुयाः वं वयात वं वयात
 स्वयाच्वन । छुं मथूपि थें ।

(पौ २० या ल्यं)

अन दानव व नरपिशाच बाहेक सुं मदु । तर मखु ह्वागस
 न्हाबले छगूहे कथंया छगूहे थें खनेमाःगु नं छुं मदु ।
 उकिहे थौकल्लय् जि छगू थग्गु गु ह्वाग खं नाच्वना गन
 जि दइ, जिमि छः दइ गुम्हेसित जि ह्तिह्ति सुथय् सुथय्,
 ह्तिह्ति सनिल्य् पुजा याना । श्व ह्वागस जि न्हाथे यानाः
 नं पूर्वके । श्व ह्वागस माइल्दाइया छें दनेगु ह्वागस थें
 जुइमखु, श्व ह्वागस माइल्दाइया पत्तः तयेगु ह्वागस थें नं
 जुइमखु ।

आः जि पूछू जुयाः नं स्वायेमखु । जि छगू विश्वास
 घानाः स्वाये । जीवनया वातावरणं जिन्दगीयात छगू दिपू
 (पूणविराम) तायेकेगु करं कयंकूगु खः । तर मखु लं अऊ
 नं यक्वं ल्यंदनि खनि । पाल्चाय् (मतच्याःएलय्) चिकं
 अऊ नं ल्यंदनि खनि । जीवन तपवःस्वांया छम्ह जुयाबी ।

(बाखमियाके अनुमति कयाः ‘रित्तो शहर’ नांगु
 सफुति भाय् हिलागु ।) ● भाय् ह्वाह्वा : श्रेष्ठ प्रभू

देसंदे

बाखं मेचया

अमृत नाहटा

(लय १७५ या लय)

(सतक व कयव)

सर्गत्य हाकुगु ध्वाँय् ब्वयेकातल ।

नारा थ्वयाक्वन : “त्यात भाइ त्यात रे ,
गंगाराम त्यात रे ।” चक्कंगु चिक्चाक्वःगु कारय्
मीरा व गोपाल दनाः फस्य लहाः संकाचवन ।

कयव्य जनता लय्तायाः प्याखं हुलाचवन ।

(महलया पिने)

विगुल थ्वयाक्वन । ऊवःलाक फिगू साइकल
वयाक्वन । ल्यूल्गू, छगः चक्कंगु कारय् प्रेसिडेन्ट
गंगाराम, मीरा व गोपाल च्वंच्वंगु दु । महलया
ध्वाखाय् कार दी । ध्वाँय् ज्वनाच्वंपि गार्डत
जवखवं ऊवःलाक दनाच्वंगु दु । छहा गार्ड
मोटरया खापा चायेकी । गंगाराम, मीरा व गोपाल
बुलुहुं बुलुहुं वयाक्वन । विगुल थ्वयाक्वन ।

(काउन्सिल हल)

गंगाराम, मीरा व गोपाल बुलुहुं बुलुहुं हल्य
दुहाँवनी । सदस्यत सकलें दनी । गंगाराम, मीरा
व गोपाल थःथःगु थासय् थ्यनी । गंगाराम आसन
ग्रहण याइ । मीरा व गोपाल थःथःगु मेचया ल्यूने
दनाच्वनी ।

गोपाल गंगारामया न्ह्यःने छगू फाइल पेश
याइ । गंगाराम दनी, ह्लापां सदस्यत सकसित
छक्वः स्वइ अले फाइल पुइकाः थःगु भाषण ब्वनी ।

गंगाराम : काउन्सिलया हने वहपि मेम्बर साहेवपि, थ्व
जिगु सौभाग्य छःकि जितः जनगण देशया सेवा
यायेगु मौका (अवसर) दत । जिगु सरकारया निति
व प्रोग्राम छगू हे जक दु — गरीबी न्हकि । जि थौं
शपथ ग्रहण यायेकि गवर्नय्तक देश गरीबीयात
न्हंके फइमखू भवलय्तक सुखं च्वनेमखु । जितः पूग
विश्वास दुकि देशय् समाजवाद हयेत छिकपि सकसि-
नं जितः ग्वहालि याइ, जिगु ह्लाः ब्वातुकी । आः
जि थःगु कैबिनेटया घोषणा याये । कीगु कैबिनेट
तसकं चीधनी । कीहा चीफ सेक्रेटरी जुइ — मीरा
देवी अले होम सेक्रेटरी जुइ भाजु गोपाल प्रसाद ।

सदस्यत सकसितं मेचय् धाराधारा
दाइ । मीरादेवी व गोपाल प्रसादं गंगारामया
जवखवं थःगु थाय् ग्रहण याइ ।

गंगाराम : आः छिकपि छेँय् दासं । पिने जनता अधैयं
जुयाः जितः पियाच्वंगु दु । जि इमिगु मार्गदर्शन
यायेमानि ।

(खयः)

मंचया च्वये गार्डत दनाच्वंगु दु ।
मीरा, गंगाराम व गोपाल वधाः मंचय् दनी ।
कय्य भराय्धंगु चक्कंगु ख्यलय् दथुदथुइ ,
ह्लाति स्वांमाः ज्वनाः जनतात दनाच्वंगु दु ।

गंगाराम : जि यःपि जनता, जि थनिनिसें छिमिगु सेवा
यायेगु ब्रत च्वने । जि, छिकपि स्यानां हत्या थम्हं
ह्लानागु वचं पूर्वके । खतुं जि छिकपिनिगु गुण
जिन्दगीभर त्वःमंके मखु । खतुं छिकपि लाटा खः
सः सुक्क थूलि नाराहाल कि निह्य उमैदवार स्यानां

विसूचन । [जनता ग्हीली] जि से ठ गरीबदास
व वैरिस्टर भिखारीमलयात विश्वास दिलय् पोये
मास्ति वः कि जि वंगुनी मखु । जिगु लुखा इमिगु
लागि न्हाबलें चालाचवनी । तर जिगु मुगःया लुखाला
न्हाबलें छिकपिनि लागि, अय् जि यःपि जनता,
न्हाबलें चान्हिनं चाला चवनी । जि गुलि फत उलि
याकनं छगु प्रेग्राम दयेके अले जनगण देश गरीबी
न्हंका बी । जितः सिर्फ छिकपिनिगु रद्दहालि छिक-
पिनिगु कुतः अले छिकपिनिगु प्रे न माः ।

गंगाराम स्वहानें क्वहांवयाः जनताया
न्हःने दं वइ । जनतां वयात स्वांमाः क्वखा-
येकी । जनताया मिखाय् लय्ताया खवि
जाया वयाचवंगु दु । गंगारामं खलि रुमाल
पिकयाः जनताया खवि हुइका बिइ ।

(सिहासन कथा)

गंगाराम सिहासनय् चवनाचवन । छखे
मीरा व मेखे गोपाल दनाचवन । भु छपाः
ह्लाति ज्वनाः मेहताजी वइ ।

गंगाराम : प्रेसिडेन्ट साहेव, ह्यासुगु पार्टीपाखें थ्व क्वस्या-
लि लः ह्लाना कयादिसं ।

गोपालं भु त्वःपुयातःगु कापः उलिइ ।
भूइ मनूया छयं निगः तयातःगु दु ।

मेहताजी : प्रेसिडेन्ट साहेव, छगः छयं गोल भाषीया
अले मेगु पती चगटी भाषाभाषीया छयं खः । भाषाया
सवालय् थुपि निह्ना बीर चननाः सीत, इमि थ्व
छयं जि छिगु सेवाय् पेश याये ।

गंगारामं भु कयाः गोपालयात विइ ।
आः प्यारेलालजी छपाः भु ज्वनाः वइ ।

प्यारेलाल : प्रेसिडेन्ट साहेव, वंचुगु पार्टीपाखें जिमिगु थ्व
बःवाधंगु उद्धार स्वीकार यानादिसं (गोपालं कातः

उली) प्रेसिडेन्ट साहेव, चटनी गामय् क्वजाततय्गु
(हरिजनतय्गु) गुगु भिखाछें छवयेका विल, उगु
भिखाछेंया नौ (खरानी) जि छिगु सेवाय् प्रस्तुत
याये ।

नागरिक १ : साइन्टि फक रिसर्च सोसाइटीपाखें थ्व क्वस्या-
लि लः ह्लाना कयादिसं । जिमिगु रिसर्च लेबोरेटरीइ
थ्व न्हूगु पुसा दयेकूगु दु, फूटया पुसा ।

नागरिक २ : मानव सेवा समाजपाखें जिमिसं छिगु सेवाय्
थ्व उपहार प्रस्तुत याये । जिमिगु धर्माप औपघालय-
या नकलिगु इन्जेडसन कयाः सीपि फिनिह्ना मनूतय्गु
(त्वगितय्गु) नोप्यंगः मिखा छिगु सेवाय् छछानागु दु ।

नागरिक ३ : मिस्टर प्रेसिडेन्ट, जि जन संघपं समिति
पाखें छिगु सेवाय् थ्व सहकारी उपहार ज्वनाः
हार्जिर जुयागु दु । ह्मिगः कलुआ घोबी पित्यालं सित
अले वया सीह्यय् (लामय्) छह्ना गिद्ध ववात्तु क्वाना
चवन । मिस्टर प्रेसिडेन्ट, जि अलुआ घोबीया आता-
पुति छिगु सेवाय् पेश याय ।

(हल)

अधिकारीत ऊवःलाक दनाचवन, मीरा
देवी गंगारामयात परिचय वियाबिल ।

मीरा : थ्वय्कः खः की चीफ इन्जिनियर । १,७१० माइल
ताःहाकःगु सतक, ११ बिजुची छें, २७ वांघ व ५०
पुतां थ्वय्कलं हजम यायेधुकूगु दु । ...

थ्वय्कः खः की डाइरेक्टर अफ कम्प्लेट्स ।
थ्वय्क या बाःया बाज्याया तापाः बाज्याया घाय्घाय्
बाज्यां जहांगीरया गं लीलामय् न्याःगु खः । थ्वय्कल
जनगण देशया जनताया चित्तय् मल्लःगु खें न्यनी,
छतुं थ्वय्कः रुदाय् खः । ...

थ्वय्कः खः की साहित्य अले कला डाइ-
रेक्टर । सेठतसें थ्वय्क यायाय् तमल थाइ अले

सेंठनीतसें शास्त्रोया संगीत स्यनाकाइ । श्वयूकलं
माकःतयत मोछने पेन्टिङ्ग यायेगु नं स्यं । ...

श्वयूकः खः की डाइरेक्टर अफ इण्डस्ट्रिज ।
श्वयूकलं कीगु उद्योगया फक्व सेवा यानादीगु दु ।
थौं कह्यु कीगु कारखानाय् माल सामान ह्यापाया
सिवय् वच्छि जक उत्पान जूसां मू स्वदुगं थहांवःगु
दु । ...

श्वयूकः खः की डाइरेक्टर अफ एग्रीकल्चर ।
श्वयूकलं बुई बुई थज्याःगु रिसर्च यानादिगु दु कि
गुकि साः मदयेक, लः मदयेक अले पुसा मदयेक सामा
सयेके ज्यू ।

श्वयूकः खः मिस्टर देशपाल, छिह्य पर्सनल
प्राइवेट सेक्टरी ।

(प्रेसिडेन्टया क्वथा)

गंगारामयात ब्वनाः देशपाल दुहांवइ ।

देशपाल : श्व छिगु अफिस हजूर, श्व छिगु मेच । श्व,
देशया दक्कसिवय् तःधंगु अले तजाःगु मेच खः हजूर ।
गंगाराम बुलुहुं बुलुहुं मेचपाखे न्ह्याःवनी मेचय्
पतिनं थियाः मचा न्ह्यथें ह्लिलिइ । हाकनं
तीजक मेचय् फ्यतुइ । फ्यतुइवं मेच तसकं
चाःहिलो अले चाः ह्युह्यु दकलय् लिपा
गंगारामयात ल्हनाः क्वय् वांछ्वया विइ ।
अफिसया प्यखेरं तस्सःगु ह्लिलासः श्वइ ।
अले मेचं न्ववाना हइ ।

मेच : गंगाराम, थुखे स्व, थुखे जिपाखे । ... गंगाराम
थुखे स्व, थुखे स्व, जिपाखे । छं प्रणाम हे मयासें
जिके छाय् ब्वना ? भविष्यय् थथे गुबलय्सं यायेमते ।
आः जिगु च्यागू उपदेश न्ये । एकः गुगु स्वहाने गयाः
छ थनतक ध्यान व स्वहानेयात वांछ्वया ब्यु ताकि
मेपि सुहे गये मफयेथमा । दुई : छंत मदत याःपि

पासापित त्वःमंका छव । तीनः जनताया न्ह्याने
ल्हानागु वचं त्वःमंका छव । चारः आवलि साःगु
भिगु न साःगुभिगु त्वं । मोज या, ऐश या । त्वःमंका
छव अले हया ब्यु । पांचः ह्यापनय् चिक ति ।
छः : वांलाक भवः ल्ह ताकि छंगु छयनय् सि मदये-
थमा । छंगु ह्यापनय् छहा जक सि नं न्यासि वने
मदु । सातः न्ह्याबलें जिगु पुजा यायेगु या । अले नः
गूगु पती उपदेश ध्यानबियाः न्ये ! जिगु रक्षा यायेगु
छंगु परम धर्म व कर्तव्य खः । जिगु रक्षाया लागि
छं गुगु नं याइ व फुककं जायज जुइ । आः जितः
प्रणाम या !

(छनेगु क्वथा)

गंगाराम त्यान्नुसे च्वंकाः दुहां वइ,
प्यखेरं स्वइ अले पलंगय् लिधनाः ताःहाकःगु
कसुकाः तइ । हाकनं दनाः चाकःलि स्वइ ।
वया न्ह्याःने अय्लाःया प्याला (खाःया सलि)
तयातःगु छपाः ट्रे (किस्ति) वइ । ट्रे ज्वनाः
छहा मिसा दनाच्वंगु दु ।

गंगाराम : श्व छु ? छ सु ?

लुखायाथाय् देशपाल दनाच्वंगु दु ।

देशपाल : हजूर जि च्यः खः । जि छिगु आरामय् पूर्वक
ध्यान बीमाः छि । छि तसकं हे त्यानु चाये धुकल ।
पिनेला छिगु टहल जि याये, अले थन, छेय् छिगु
सेवा श्वं याइ, रूबी । गूड नाईट सर ।

देशपाल रूबीयात भाय् यानाः पिहां-
वनी, खापा तिना विइ ।

गंगाराम : श्व छु ?

रूबी : ह्लिस्की, मिस्टर प्रेसिडेन्ट ।

गंगाराम : छु प्रेसिडेन्ट त्वनेहे भाःला ?

रूबी : एस मिस्टर प्रेसिडेन्ट ।

गंगाराम अय्ला: त्वनी । रुवीं मेगु
अय्ला: लुइ । गंगाराम व नं त्वनिइ ।
रुवीं अय्ला: लुलुं वनिइ, गंगाराम त्वंत्वं
वनिइ । अले प्याला (खा:या सर्लि) वांछ्वया:
रुवीयात नये थें स्वइ, वया न्यतालय् पतिनं
हार्विन थाय् थें उसि उसि याइ ।

रुबी : मे आइ अन्ड्रेस, मिस्टर प्रेसिडेन्ट ?

गंगाराम : मथुइक मथुइक छु हाला चवनागु व ?

रुबी : वस: त्वयेला हजूर ?

गंगाराम रुबीया न्ह्य ने वना: थ:गु
शेरवानीया टांक लिकाकां धाइ -

गंगाराम : का त्वाक ।

रुबी : छिगु मखु जिगु हजूर !

गंगाराम : ज्यु, छंगु हे त्व । (थारा न्ह्या) छु SS ?

रुबी : एस मिस्टर प्रेसिडेन्ट ।

रुवीं थ:गु लं त्वतिइ, गंगाराम वयात
नयेथे च्वनिसें क्वथंयंक स्वइ ।

गंगाराम : छु थथे याये हे मा:ला ?

रुबी : अफकोर्स मिस्टर प्रेसिडेन्ट ।

गंगाराम : छु गरीबी न्हंकेत थथे नं याये मा:ला ?

रुबी : सर्टेली मिस्टर प्रेसिडेन्ड !

गंगाराम त:स्सलं ह्लिलिइ, रुवीयात
पलंगय् ध्वानाछ्वइ ।

(छगू मेगुहे छनेगु क्वथा)

मीरा पलंगय् च्वनाच्वंगु दु, गोपाल
चा:तुला: वया मुलय् ग्व:तुलिइ ।

गोपाल : गजब यानाबिल छं ! आखिर छु त्या हे त्यात !

ख्या: ख्यालय् छगू तसकं त:धंगु ख्या: सत्य जुल ।

मीरा : थ्व ख्या: मखु गोपाल, थ्वला छगू त:धंगु युद्ध ख:,
कीसं थ्व युद्धय् विजय याना ।

गोपाल : मीरा, छ ला जादूगर मैट्रिक्स सिबय् नं त:धंहा
जादूगर जुल । छं थ:गु जादूं छहा तस्सकं त:धीहा
भूत थनाबिल । जि ला ग्या: का ।

मीरा : गोपाल, छ तसक ग्याफरा छनि । गुकियात छं
भूत भा: पियाच्वन, व चाया कतांमरि ख: । वयात
जि रूप बिया, उकी जि प्राण थना । व जिगु ह्या:या
कतांमरि ख: ।

गोपाल : अयनं मीरा, जि ला तसक ग्या: । आ: कीके
तसकं त:धंगु जिम्मेदारी च्ववल ।

मीरा : गोपाल, छं पालिटिक्स भ्या: हे मथू । थुकी गुगु
मज्जा दु, नशा दु, व दुनियाया गुगु नं छयलय् महु ।
गुगु नं अय्लाछय् महु । जित:ला कूमकुम कायाच्वन
(अय्लाखं का:थे जुयाच्वन) ।

गोपाल : वस्, जिला थ्व खंय् ग्या: कि छंगु होस थ्व हे
नशाय् तना मवनेथमा ।

मीरा : मिस्टर गोपाल, छ धा:सा न्ह्यागु इलय् नं सीरि-
यस जुयाच्वनीगु । छाया बोरा याना च्वनागु ? त्व:ति
पालिटिक्स फुकं वा की प्रेम याते, मतिना याये ।
लिपा लिपा थथे फुसंत दइ कि मदइ मस्यु (धायेथाकु)

(प्रेसिडेन्टया छनेगु क्वथा)

मीरा व गोपाल दुहां वया: स: तइ ।

निम्हं : जिपि दुहां वये फइला थें ?

निम्हं दुहां वया: पलंगयाथाय् दइ ।

पलंगय् गंगाराम व रुबी सिलखं फाना: छना-
च्वनी ।

मीरा : गजब, थ्व हजरत आ:तकं छना हे च्वनतिनि ।

सारा जनगण देश दनाच्वन, भाजु धा:सा छनाच्वन ।

गोपाल : गंगू, थ्व छु वदमाशी ? तित्तिन जुइथुंकल, छ
अज नं

गोपाल सिलः उइकी । गंगाराम का-
चाक्क दनिइ, पतिनं सुम्क च्वनेगु भाय्
याइ । अले जुरुमुखं दनाः धाइ —

गंगाराम : (मीरा नापसं वनाः) दकलय् तःधंगु न्ह्यसः !

(गोपाल नापसं वनाः) दकलय् तःधंगु न्ह्यसः !

(दथुइ वनाः) दकलय् तःधंगु न्ह्यसः !

चर्चिछ श्वहे विचाः यानाच्वना, जनगण देशया

न्ह्याःने दकलय् तःधंगु न्ह्यसः छु खः ?

मीरा : दकलय् तःधंगु न्ह्यसः ?

गंगाराम : खः, मीरादेवी दकलय् तःधंगु न्ह्यसः (प्वाः कयं
कयं) श्व । श्व प्वाः । पित्याः । मन्हि । श्वहे दक-
लय् तःधंगु न्ह्यसः खः ।

आकाकाकां सिलः उलाः रुवी दनिइ,
खिति खिति ह्लिलिइ । मीरा व गोपाल
अजूचाइ ।

रुबी : छक्कः जि मचाबलय् जिमि मामं जितः मन्हि मब्बू ।
स्यूला मिस्टर प्रेसिडेन्ट, जि छू याना ? जि फ्रूट्स
नया, ड्राइ फ्रूट्स नया, केक नया अले जिगु प्वाः
जाल ।

गंगाराम : (रुबी नापसं वनाः) वाह मेम साहब वाह !
क्या धाललय् सा । न्ह्याइपुल । मन्हि मदुसा केक न ।
वाह, वाह ! राजस्थानया राजकुमारी नं थथे हे
धाःगु खः । न्ह्याइपुल । मन्हि मदुसा केक न । छं छु
स्यू मचा, प्वाथय् च्याःगु मि गथे जुइ ? छं प्वाः जाः,
भगवानया इच्छा दुसा हाकनं जाइ । छं छु स्यू-पित्याः
छु खः ? जि वं वंथाय्तक ठोकर (घोखा) नया ।
छकू मन्हिया लागि मनुखं छु जंक मयाइ । गेट आउट
यू गेट आउट !

गंगारामं रुबीयात पितिनाः मीरा
नापसं दंवइ ।

मीरा : गंगू, सु व ?

गंगाराम : रुबी । देशपाल थन तयातःगु ।

मीरा : भेरी गूड । मिसा बांलाः थें च्वं ।

गोपाल : मीरा !

मीरा : खः, गंगाराम छं खःगु खें धयाच्वंगु खः । जनगण
देशया दकलय् तःधंगु न्ह्यसः खः पित्याः ! जि नं छगू
सफुती श्व खें व्वनागु खः ।

गंगाराम : सफुती ?

मीरा : खः सफुती ।

गंगाराम : गुगुपतिइ सफू मीरादेवी ?

मीरा : पलिटिकल इकोनोमी अफ सोशिय कल्चरल डाइ-
नोमिक्स अफ ग्रोथ इन नेशनल पलिशिज अफ एशिया,
अफ्रिका एण्ड लैटिन अमेरिका ।

गंगाराम : वाह, मीरादेवी, वाह ! श्वला तसकंहे बांलाःगु
सफू थें च्वं । थुकिया लेखक (च्वमि)सुर्थें मीरादेवी ?

मीरा : च्वमि ? च्वमि खः शेक्सपियर ।

गंगाराम : शेक्सपियर ?

मीरा : खः शेक्सपियर ।

गंगाराम : व सफुती छु च्वयातःगु दु मीरादेवी ?

मीरा : व सफुती पूरा छगू च्याप्टर जनगण देशया वारय्
दु ।

गंगाराम : पूरा छगू च्याप्टर ?

मीरा : खः, पूरा छगू च्याप्टर ।

गंगाराम : छु च्वयातःगु दु उकी ?

मीरा : उकी च्वयातःगु दु कि जनगण देशया आवादी
प्रत्येक हजारय् चालिस माने दुई परसेंटया ल्याखं
बृद्धि जुया च्वंगु दु अले अन्नया उत्पादन प्वाइन्ट
पांच सात — ० ल्याखं बृद्धि जुयाच्वंगु दु अले वेस
इयरय् तीन प्वाइन्ट दुई आठ परसेंट अन्नया उत्पा-
दन उप्वःगु खः अले फ्रिदेंया आवादीया रेशियो तीन

प्लाइन्ट जीरो चार परसेंट उप्वःगु दु अले अन्नया
कमी (ह्यति) चार प्लाइन्ट तीन सात परसेंट जुल ।
उकि तीन हजार कैलोरिया घासय् दुइ हजार आठ
सय कैलोरिया जक प्रति ब्यक्तियात दत अर्थात दुई
सय कैलोरिया पित्याः न्ह्याम्हं मनूयाके दइ ।

मीरां स्वांस्वां सासः ल्लाइ ।

गंगाराम : वाह, मीरादेवी, वाह । छिला पूरा अफला-
तून × का । न्ह्यागुं स्यू । तर मीरादेवी, अन्न दक्वं
गन वनीगु ?

मीरा : ध्वला सफुती च्वयामतः ।

गंगाराम : च्वया मतः ?

मीरा : ऊं हूं ।

गंगाराम : छि धयादिसं गोपाल बाबु !

गोपाल : जि मस्यू ।

गोपाल तमं पिहांवनाः ध्याम्म खापा
तिनावी ।

(देशपालया अफिस)

देशपाल थःगु अफिसय् च्वंच्वनी ,
गोपाल तमं दुहां वइ ।

गोपाल : देशपाल, जि छन्त च्याच्वः बी, थःगु नवःगु ल्लाः
गंगारामपाखे तापाक हे ति ।

देशपाल : हजूर, छि मालिक खः । जि ला च्यः । यदि छुं
द्वंसा माफी पवने । खतुं जिगु ज्या जि साप लुमंका ।
जि छह्य जक मखु गुलिखेय् प्रेसिडेन्ट खनागु दु गुलि-
खेय् प्रेसिडेन्ट वल अले वन, गुलिखेय् चीफ सेक्रेटरी
होम सेक्रेटरी वल अले वन । छिकपि जनताया
प्रतिनिधि खः अले जिला सरकारया च्यः । तर थलि
ला अवश्य पाःकि छिकपि टेम्परेरी अले जि परमा-
नेन्ट ।

गोपाल : शट अप ! गबले तक जि होम सेक्रेटरी जुइ,
दक्वं ज्या जिगु हे इशाराय् जुइ ।

देशपाल : धाःथे जुइ हजूर । तर छता खं धाये हजूर !
छि थौं कल्लय् न्ह्य तिति । छि सिवय् ला मीरादेवी
तसक अनुभवो ख्याः वः । वय्कःलिसे नं भतिभति
सल्लाह कयादिसं ।

गोपाल : जितः छगु सल्लाह माःगु मदु !

गोपाल वनी ।

[प्रेसिडेन्टया छनेगु ववथा]

डाइनिङ्ग टेबिलय् पाउरोटीया छकूनिक्
कुचा व छपाः निपाः खालिगु प्लेट दु । छुं
किति किति यानाः पाउरोटी नयाच्वन ।
छपाः प्लेट फातापुलिइ । सः वइ । गंगाराम
यात न्ह्याः दनी । नापसं रुवी छनाच्वंगु दु ।
गंगारामं मतया स्वीच तो । मेचय् छुंतय्सं
पाउरोटी नयाच्वंगु खनी । आकाकाकाय् वया
मती छगू खं लुइ चुटकी न्यायेकाः पलङ्ग
दनी । वं सिर्फ अण्डरवियर जक न्ह्यानातःगु
दु । पलङ्ग गा छपु कयाः न्ययाकथं हथाय्-
पथाय्सं पिहांवनी ।

गंगाराम गां न्ययाः ब्वाय् ववें स्वहानें
क्वहां वइ, छकू क्वथाया खापा चायेकाः
दुहांवनी ।

[देशपालया छनेगु ववथा]

‘ देशपाल ! देशपाल ! ’ धकाः सःतु-
सःतुं गंगाराम दुहांवइ, देशपालं फानातःगु
फांगा उइकी । देशपाल हडबडं दनी । देश-
पालया नापसं छह्य मिसा छनाच्वनी, व नं
हडबडं दनाकथं फांगाः साला थःगु ह्य त्वपुइ ।

× प्राचीन यूनानया छह्य प्रमुबह्य विद्वान लिस्मै दार्शनिक : प्लेटो

गंगाराम : देशपाल, आ. यत्थे हे काउन्सिलया मिटिङ्ग सःति याकनं !

देशपाल मिखा गिलिगिलि यानाचवनी ।

गंगाराम : छु मिखा गिलिगिलि यानाचवनागु ? दनाः याकनं या । सदस्यत सकसितं टेलिफोन या । आः हे थ्व हे इलय् । सम्सितं याकनं थ्यकः वा धा । जि थ्वहे इलय काउन्सिलया जरूरी मिटिङ्ग सःतागु दु । दँ, छु स्वया चवनागु, यावन या । जि अनहे वनेत्यना । छिपि सकले अन हे वा ।

गंगाराम हथासं पिहांवनी, देशपालं टेलिफोनया नम्बर चाहिकी ।

(काउन्सिल हल)

सदस्यत सकलें ब्वांय् ब्वांय् वयाचवनी । गुम्हं आनाहां न्ह्यलं ब्वानाचवंगु दुसा गुम्हा न्ह्यःया सूरय् वयाचवंगु दु । गुम्हेसिनं सिर्फं कय्ता जक चिनातःगु दु । गुम्हेस्यां कय्ता व प्वाकलं, गुम्हेस्यां सिर्फं पाइजामा, गुम्हेस्यां नाइट गाउन सा गुम्हेस्यां थः कलाःया नाइट गाउन । न्ह्यनेसं गंगाराम गां भुनाः दनाचवंगु दु । सदस्यत सकलें वव थःथःगु थाय् ग्रहण याइ । देशपाल वयाः गंगारामया नापसं दनी । वं सिर्फं अण्डरवियर जक न्ह्यानानःगु दु ।

गंगाराम : मेम्बर व मेम्बरानीपि ! जि बाचा इलय् काउन्सिलया थ्व जरूरी मिटिङ्ग थ्व कारणं सःताचवना कि गुबलेनिसे जि प्रेसिडेन्ट जुया जितः न्ह्यः मवः । देशया सारा न्ह्यसःया बोक्छं जिगु ब्वहः ऊयातुया वनाचवंगु दु । जिगु उत्साह भंग जुजुं वना चवंगु दु । जि वसां निसे जि स्यूगु खः कि की देशया दकलय् तःधंगु न्ह्यसः खः पित्याः, अले पित्याःया लिसः खः अन्न । देशया अन्न फुककं गन वनीगु ? वंगु

२६ दैय् गुलि नं प्रेसिडेन्ट वल, वन, तर इमित थ्व न्ह्यसःया लिसः मलू । थौं नकतिनि हे बाचा इलय्, १२ बजय् जुयाः ९ मिनट वबलय् जितः थ्व न्ह्यसःया लिसः दत । जि देशया अन्न फुककं गन वनीगु धइगु खं सिल । छिकपित थ्वहे न्ह्यसःया लिसः न्यकेत जि छिकपित न्ह्यलं थनाः थन ब्वनागु खः । मेम्बर मेम्बरानीपि ! न्ह्यसःया लिसः न्ये । कीगु देशया अन्न गन वनीगु ? चिचीधिकापि छुतय् ततः प्वागु छु प्वाल्य् । कीगु देशया दक्क अन्न नइपि छुत खः । छु कीगु देशया दकलय् तःधंगु दुश्मन खः । छु की राष्ट्रिय शत्रु खः । की सकलें छपें जुयाः, साहसपूर्वक दनाप त्वायेमाल । थनिनिसे कीगु राष्ट्रिय नारा जुइ : छु स्वा, छु ज्व ! छिकपि सकलें जानाः जि नापं तस्सल हालारदिसं : छु स्वा, छु ज्व !

दक्क सदस्यत : छु स्वा, छु ज्व !

गंगाराम : थुकथं मरु । दनाः धयादिसं । तस्सलं धयादिसं ! स्वदवः तक धयादिसं : छु स्वा, छु ज्व !

सदस्यत सकलें दनाः तस्सलं धाइः छु स्वा, छु ज्व । छु स्वा, छु ज्व । छु स्वा, छु ज्व ।

(भराय्धंगु सतक)

‘छु स्वा, छु ज्व’ या नारा ततःसकं याकनं याकनं ताये दइचवन । पःखालय् पोस्टर तिकातःगु दु । छु स्वा, छु ज्व ! छु देशया दुश्मन खः । नारा थ्वयाचवन । सलंसः छु त तित्तिन्हुयाः ब्वांय् वयाचवन । पोस्टर । छु । नारा । पोस्टर । छु । प्याखमिसा व प्याखमिजनं म्ये हाली :

म्ये :

छु स्वा, छु ज्व
स्वा ज्व, स्वा स्वा

ज्वं ज्वं, छुं ज्वं
स्या छुं, ज्वं छुं
छुं स्या, छुं ज्वं

वा नयाविल, ह्याय्प नयाविल
नसात्वसा, घासा नयाविल
बुँइ बुँइ अले वाद्वय्+ नं
गोदाम अले पसलय् नं
नोट नया विल वां
फाइल नया विल आन्द्रां

नया विल मेच, नया विल छे
नयाविल अफिसर व अफिस
देशया दुश्मन सेठ मखु
देशया दुश्मन प्वा: मखु
नेता मखु, मखु अफिसर
श्वला विचरा फुककं कबूतर
देशया दुश्मन छुं ख:

वयात देश पितिना व्यु - जनताया जय धयाव्यु

(प्रेसिडेन्टया अफिस)

गंगाराम थ:गु मेचय् च्वना: पाइप
त्वनाच्वन । छगू त:धंगु चाड ज्वना: डाइरे-
क्टर अफ एग्जीकलचर वइ, टेविलय् त:गु
फाइलत फुककं छ्यालव्याल जुइ ।

डाइरेक्टर : (स्वां स्वां साम: ह्लाना:) सर, मिस्टर
प्रेसिडेन्ट, चाल्लिया मिहेनत याये धुंका: तनि,
हाइ पावर कमीशनया रिपोर्ट स्टडी याये धुंका: तनि,
स्पेशल इन्क्वायरी कमीशनया जाँच याये धुंका: तनि,
थयाय् मछि हाक:गु रिसर्च याये धुंका: अले सलस:
रेफ्रेन्स बूक्स ब्वने धुंका: तनि, सर, मिस्टर प्रेसि-
डेन्ट आखिरय् कीत लें लुन ।

गंगाराम : लुत ला ?

डाइरेक्टर : ख: लुत सर, मिस्टर प्रेसिडेन्ट ।

गंगाराम : छु लुत ?

डाइरेक्टर : लें लुत मिस्टर प्रेसिडेन्ट ।

गंगाराम : गनया लें ?

डाइरेक्टर : छुं स्यायेगु लें, मिस्टर प्रेसिडेन्ट

गंगाराम : लुत ला ? छुं स्यायेगु लें लुत ला ?

डाइरेक्टर : ख: मिस्टर प्रेसिडेन्ट, छुं स्यायेगु ख:गु
(नाश्चत) तरीका कीत लुत ।

गंगाराम : अय्सा क रे, याकनं क रे ।

डाइरेक्टर : सर, मिस्टर प्रेसिडेन्ट, श्व फुकं मिहेनत
याये धुंका: इन्क्वायरी, जाँच अले रिसर्च याये धुंका:
की श्व निष्कर्षय् ध्यान कि छुं स्यायेत भौ मा: ।

गंगाराम : भौ ? भेरी गूड ! भेरी गूड !

थवलय्तकक देशपाल डवल डीलरयात

व्वना: वइ, डाइरेक्टरयात हुँ धका: भाय्
याइ । डाइरेक्टर थ:गु फाइलत ज्वना: वइ ।

देशपाल : फुककं इन्तजाम (तयार) जुइधुकल हजूर !

श्वय्क:नाप नापलाना दिसैं । श्वय्क: ख: चिङ्गपोङ्ग

देशया ट्रेड रिप्रेजेन्टेटिभ मिस्टर डवल डीलर ।

डवल डीलर : भेरी ग्लाय्ड टु मीट यू योर ऐक्सीलेन्सी !

गंगाराम : छि नापलाय् दया: जित: साप खुर्शी जुल

मिस्टर डवल डीलर । दिसैं, विराजमान जुयादिसैं !

देशपाल : श्व थ:गु देशय् च्वंवि भौचात कीथाय् छ्वयाहइ,
हजूर ।

गंगाराम : छाय् देशपाल, छ कीगु देशय् भौचात मदुला ?

देशपाल : छह्य हे मदु हजूर ।

गंगाराम : अय्सा याकनं या, श्वया देशया फुकक भौचात
कीथाय् मागय याना का ।

+ लयाहया: गंकेत खलय् पानात:गु वाह्वं

डवल डीलर : ह्वापांया खुशी जिमिसं सिफं एक लाखहा

भौचान छवयाहये । मू किगु लाख डलर जुइ ।

गंगाराम : कीगू लाख डलर !

डवल डीलर : डोट वरी योर एसोसिलेसी, जि छंथाय

भौचान छवयाहये, छि जियाय खिचात छवया हिं !

गंगाराम : देशपाल ?

देशपाल : जयउ हजूर !

गंगाराम : कीथाय खिचात दुना ?

देशपाल : अगु देशय खिचात छु हो हजूर ।

डवल डीलर : छि भौचातय लागि किगु लाख डलर

बीमाल अल जि छितः खिचातय लागि निगू लाख
डलर वी ? राइट ?

गंगाराम : देशपाल थव छु चक्कर हं ?

देशपाल : थव छु चक्कर मखु हजूर । थव विदेशी व्यापार

खः । न भौचात वइन न खिचात हे वनी । कीसं किगु

लाख डलर थवयात बीमाः अले नीगू लाख डलर

थवयाके काये माः । मतलव थव खः कि तप्यंक हे

कीत किगू लाख डलर दइगु जूगु दु ।

गंगाराम : किगू लाख डलर ?

डवल डीलर : एस, योर एसोसिलेसी ।

देशपाल : थुकियात हे फेयर वेल वेलेंस अफ ट्रेड घाइ,
हजूर । तर थुगु किगू लाख डलर मध्यय् प्यंगू लाख

डलर वयकःयात कमीशन बीमाली ।

डवल डीलर : भेरी रीजनेवल टर्म्स योर एसोसिलेसी ।

गंगाराम : एस, एस, मिस्टर डवल डीलर ।

देशपाल : अले त्यं दनिगु खुगू लाख डलर छववा मध्यय्

स्वगू लाख डलर छिगु एकाउन्टय् स्वीस बैंकय् जम्मा

जुइ, निगू लाख डलर छिकपनि थव ज्याय् लगय्जूहा

(तुच्छ) च्यःया खाताय् जम्मा जुइ । अले हजूर !

छगू लाख डलर जनगण देशया धुकुती (कोथय्)

जम्मा जुइ ।

गंगाराम : वाह, देशपाल वाह ! छगः चागलं स्वहा

कंगः । देशया धुकू नं जाइ, की निम्हेस्यां बुह्वाई नं

न्ह्याइपुक्क वी अले ट्रेड वेलेंस नं फेवरेबल जुइ ।

वाह, भाइ वाह ! थैङ्क्यू, थैङ्क्यू, मिस्टर डवल
डीलर ।

निम्हं दताः ह्वाः मिलय् याइ । थुगु

दृष्य गुरु जुइवलय् गंगाराम थःगु अफिसय्

मेचय् आरती यानाचवनी । ह्वातिइ आरतीया

भुज्वनाः 'ॐ नमो मेच देवायः' या पाठ

यानाः सेचयाः पूजा याइ, मेचयात स्वांमालं

क्वखायेकी, अले मेचय् पयतुइ । टेविलय् च्वंगु

पाइप काँ, च्याकी अले मुसु तइ । थवलय्

डाइरेक्टर अफ एग्रीकच्चर छगू चाड फाईल

ज्वनाः दुहं वइ ।

(लाइब्रेरी)

गोपाल छगू रायकय् सफू तयाः मेगु

लिकयाचवनिइ । मीरा दुहां वइ ।

मीरा : सरी फर विइङ्ग लेट डार्लीङ्ग ! थौं देशपालं तसकं

बोर यात ।

गोपाल : देशपाल, देशपाल, देशपाल । जितः बयागु नां

न्यने मयः ।

मीरा : गोपाल, की मदयेकं गंगू छपलाः हे छीमखु धकाः

तायेका ला छ ? विचरा देशपाल छहा मामुलिहा

टाइपिस्ट । व पाखें छुं खतरा (भय) दयेकुला ?

गोपाल : जितः देशपाल पाखें मखु छ पाखें दु । छं तरसकं

ग्यानापुगु कासा (खेल) ह्यिताचवन । चायेकं वा

मचायेकं छ नं फय्नापं ब्वयावना चवन (न्ह्यानाचवन) ।

मीरा : ननसेन्स । जि न्ह्याबलें बिचाः यानाः जक पलाः

छीगु ।

गोपाल : गगूनाप यनाच्चंगु वमिसा सु ? श्व छुंया छु
नाटक जुयाच्चंगु ? श्व डवल डीलर धइह्य सु ?
स्वीस बैंकय् गंगूया गवःगु खाता दु ? छं स्वये जि छुं
मस्यू धकाः चवनाला ? जि फुककं स्यू । देशपालं
गंगारामयात भ्रस्ट यानाच्चंगु अले छं नं अथेहे याना-
चवन । जि ला श्व खँय् ग्यानाच्चवना कि छंत श्व
फुकक खँय् मोज वयाचवन ।

मीरा : गोपाल, छंके तसकं धैर्यं मदु (छ तसकं अधैर्य) ।
रोम बाज नट बिल्ट इन ए डे । छं स्वयाः जक हुं ।
बुलुहुं बुलुहुं गंगू कीगु इशाराय् प्याखं हुइ, श्व पावर
(शक्ती) कीगु ह्लाती लाइ ।

गोपाल : जितः पावर माःगु मदु । पावर, पावर, पावर !
छु यायेगु छं श्व पावरयात ? पावर छंत नं भ्रस्ट
याना बी ।

मीरा : मखु गोपाल ! जि नं छं थें हे याये मास्ति वः,
तर थौंया जमाना (संसारय्) पावर मदयेक छुं
याये फइ मखु ।

गोपाल : जि मस्यू । लिपा जि छंत छयाचवः (चैतावनी)
मव्यू धकाः धायेमते ।

(कन्फरेन्स कवथा)

टेवलय् चाकःछि दक्क मनूत चवनाच्चंगु
दु । गंगाराम दुहांवयेवं सकलें दनी । गंगा-
राम वयाः थःगु थाय् ग्रहण याइ, अले सकलें
फयतुइ ।

गंगाराम : मीरादेवी, छि छुं धयादी मास्ति वः ?

मीरा : जि श्व खँ सीके मास्ति वः कि पिनें मागय या.पि
छगू लाख भौचात छु जुल ? आःतक गुलि छुं स्याये
धुं कल ।

सकलें त्वमवासैं छम्हं मेम्हेसित स्वया-
चवनी ।

डाइरेक्टर : चीफ सेक्रेटरी साहिबा (मय्जु), जिमिसं
गुलिखेय् जाँच याका, गुलिखेय् अधिकारीत दूरविन
ज्वनाः चाःहिल, तर जिमिसं गनं छह्य नं भौचात
लुइके मफु ।

अधिकारी : जिमिगु गोप्य रिपोर्ट कथं उखेरं भौचात
वयाच्चंबलय् थुखेरं वनाच्चंपि [छिचातसें दक्क भौचा-
तयत लँय हे स्याना बिल हँ ।

निह्यह्य अधिकारी : चीफ सेक्रेटरी महोदया, इतिहासया
पाना फाता पुलेवं जनगण देशया छगू महान परम्परा-
या अन्वेषण जुइ । कीगु श्व देशय् भौचात मदु ।
छाय् ? छाय्धाःसानि श्व देशया छुं चात थपाय्मक
तःधिकः कि इमिसं भौचान्यत स्यानाः नइगु । जि
गुगु अनुमन्त्रान याना उकी श्व हे सी दु कि थुगुसी नं
अथेहे जुल । पिनें मागय् यानापि छगू लाख भौचात
दक्कं छुं चातय नसा जुल ।

मीरा : शट अप ! जि फुककं स्यू । छिपि सकलें जानाः श्व
देशया त्रिरुद्धय ज्या याःगु दु । न्ह्यागुसां म्वाःल,
थुगु खुसी जि माफ यानाबी । थौं कीगु दथुइ अक्टाड
स्टेटया छह्य तस्सकं तःधंहा विशेषज्ञ (दनाच्चंगु) दु ।
श्वय्कःया सल्लाहं जिमिसं छुं स्यायेगु छगू तसकं
तःधंगु (महत्त्वपूर्णगु) योजना दयेकागु दु । एस,
मिस्टर राय्टकिलर !

राय्टकिलर : योर एक्सीलेन्सी, छुं स्यायेगु प्रोबलम
(समस्या) एनिमल प्रोबलम मखु । श्व छगू ह्यूमन
प्रोबलम खः । जि थःगु देशय् दक्क छुं तयत हंका
बियागु दु । जिमिगु देशय् थौं छिकपिस थःगु देशय् हे
प्यद्वःहा 'मोटिभेटर्स' अले निह्यह्य 'एकसटन्सन ऑफ-
सर्स' एक्वाइन्ट यायेमाली । निह्यह्य एन्टेन्सिभ रायट
किलिङ्ग पाइलट प्रोजेक्टस् व प्यद्वः कम्प्यूनिटी ब्लकस
एक्स्ट्राशियल यायेमाली । एण्ड देन, एमव अल, यू

हाय्भट्ट गौभ सप्त इन्सेन्टिभट्ट द पिपुल ।

मीरा : मन्तूतय्त छुं स्याकेबीत भाधिक प्रेरणा बीमाः
घडगु बँ जिमिसं क्वःछिनागु दु । छुं स्याइपि प्रत्येक
मन्तूतय्त सीह्वाछह्वा छुंया फितका दां इनाम बी धकाः
घोषणा यायेमाल । इनामया लोभय् मन्तूतसें छुं
स्याइ अले थव्यकःया थःगु देशय् थें कीगु जनगण
देशय् नं छुंत फुककं सखाप (नियन्त्रण) जुइ ।

गंगाराम : वाह, मीरादेवी, वाह ! क्या तःछंगु प्लान
दयेका दिल । छुं नं सी, बेकारी (बेरोजगारी) मन्तू-
तय्त ज्या (रोजगार) नं दइ । थैङ्क्यू मिस्टर
रायटकिलर ! जिमित छिगु थव प्लान मंजूर जुल ।

(सतक -- त्वाः)

नाय्खि चव्युकीम्ह : न्ये, न्ये, जनगण देशया निवासीत,
न्ये ! अन्नया रक्षा यायेत, बेरोजगारी न्हंकेत, गरीबी
न्हंकेत, छुं स्यायेगुली छह्वा सीह्वा छुंया फितका दां
इनाम दइ ।

अंगलय् पोस्टर तिकातःगु दु ।

नारा थवयावं चवनी ।

छुंत ब्वांय् ब्वांय् वनाचवनी ।

(कार्यालय)

अफिसया बैकय् थें हे छगू काउन्टर
दयेकातःगु दु अले उकिया ल्यूने स्वह्वा अधि-
कारीत च्वंच्वंगु दु । ल्यूने छह्वा मेह्वा अफिसर
च्वंच्वंगु दु । काउन्टरया न्ह्यःने मन्तूत ताःहा-
कयेक ऊवः छुनाच्वंगु दु । ह्वापांहा मन्तू
काउन्टरया ह्वापांहा अफिसरया न्ह्यःने वइ ।

मन्तू : जि सच्छिह्वा छुं स्यानागु दु । जितः सटिफिकेट
वियादिसं ।

अफिसर : दसि (सवूत, प्रमाण) ?

मन्तू : थव कयादिसं दसि । (नीतका बंगु नोट बी)

अफिसर : नीतका जक ला ? छह्वा छुं स्याःगुया दसि खः
छतका । छं सच्छिह्वा छुं स्यानागु खः सा दसिया
सच्छि दां बी माली ।

मनुखं सच्छिबंगु दां लिक्कायाः बी ।
अफिसरं सहि यानाः सटिफिकेट बी । मन्तू
न्ह्यज्यानाः मेम्ह अफिसरयाथाय् वनेवं
सटिफिकेटय् छाप तया बी । मनुखं हाकनं
स्वम्हम्ह अफिसरयाथाय् वनाः सटिफिकेट
बी । अफिसरं नोट ल्याःखानाः बी, मनुखं
नोट (दां) ल्याः खाइ ।

मन्तू : सच्छिह्वा छुं स्यानागुया इनाम दितकाया ल्याबं
(दरं) द्वाःछि दां जुइ । थवला गुमः दां जक दु ।

अफिसर : सच्छि दां छुं नल ।

अफिसर द मनुखं छह्वा मेम्हेसित धुरय्
जुयाः स्वइ ।

मन्तू : छुं सरकारी थें च्वं ।

निम्हं तस्सलं हिली । मन्तू वनी । अले
मेम्ह मन्तू वइ, सटिफिकेट बी । स्वम्हम्ह मन्तू
दथुयाम्ह अफिसरया न्ह्यःने दनाचवनी अले
दथुयाम्ह मन्तू ह्वापांहा अफिसरया न्ह्यःने ।

प्यम्हम्ह मन्तू : जिके द्वाःछि दां दु । थव जिगु जिन्दगीभरया
कमाइ खः । थव दाम खःह्वा छुं स्याःगु सटिफिकेट दइ ?

अफिसर : थव वनियाया पसःला ? थन इमान्दारीया
कारोवार जुइ । छतका दां, छह्वा छुं । यदि छके
द्वाःछि दां दःसा छंत द्वाःछिह्वा छुं स्याःगुया दसिपी
दइ । अय्, छंगु गरीबीला थुकि हे तनावनी ।

व मनुखं अफिसरया ह्वाती ध्यवा बी,
अफिसरं सहि यानाः सटिफिकेट बी । मन्तू
न्ह्यज्याइ । न्याम्हम्ह मन्तू ह्वापायाम्ह अफि-
सरया थाय्वइ । अफिसरं सहि याइ । मेम्ह

अफिसरं छाप तइ । स्वम्हम्ह अफिसरं ध्यवा
निनी । आः दनादन थ्व सिलसिला याकनं
याकनं न्हाइ । छलंछः छुँत व्वाँय् व्वाँय् जुपा
चवनी अले थुखेर मनूतसें दनादन सर्टिफिकेट
कयाचवन, ध्यवा कयाचवन ।

जनता बुइ । वयागु ह्लाती कथि दु,
उकी न्याम्ह सीपि छुँत चिनातःगु दु । न्हापां-
म्ह अफिसर सीपि छुँत खनेवं थारा न्हुइ ।
अफिसया अफिसरत सकलें दनाः थुगु काउन्ट-
रय् वयाः सीपि छुँत स्वइ । न्हापांम्ह अफि-
सरया ख्वालय् चःति कनावइ ।

अफिसर : थ्व छुँ छं स्यानागु खःला ?

जनतां छ्यं संकाः “खः” धकाः भाय्
याइ ।

अफिसर : गन स्यानागु ? गय्यागु स्यानागु ?

छु वामः नकाः स्यानागु ? वासः गुगु पसलय्
स्यानागु ? छंके रसीद हुला ? थ्व छुँ गुगु पती
प्वालय् च्वंहा ? अन छाय् च्वंच्वंगु ? छं थ्वयात
गुवल्य् स्यानागु ? थ्वयात सीत गुलि ई माल ?
छं हे स्यानागु खः धइगु खेया छु प्रमाण दु ? मेपिसं
स्याःगु छुँ छं खयाहःगु नं जुइफु । न्हापांगुसां
म्वाल, आः यात हूँ । जिमिसं छथाय् छहा इन्सपेक्टर
हये । वं इन्क्वायरी याइ, वयागु रिपोर्ट वयाः छुँ छं
हे स्याःगु सावित जूसा छंगु नामस् न्याहा छुँ स्याःगु-
या सर्टिफिकेट डाँकं छवया हये छं थःगु नां व ठेगाना
थन च्वकाः हूँ । जिहां वगेगु दुःख यायेमते । नाफ
या, थ्व मामला मुइं मुइं न्यू । (गथः जू) । जिमिसं
स्यू कथं थुकिया छुँ “प्रेसिडेन्ट” मदु । थुजाःगु दसु

(प्रमाण, उदाहरण) ह्लापाहे दु । खतुं आः तक
चार लाख तीन हजार सात सय पन्ध्र छुँत स्याये
धुँकूगु दु । तर थुकथं जिमिसं इन्क्वायरी याके माःगु
थ्व ह्लापांगु मामला खः । जिपि आः विवश । जांच
मयाकुसें मज्यू । यू नो, आफ्टर अल फूल्स आर
फूल्स ।

जनता निरास जुयाः दनाचवन ।

[प्रेसिडेन्टया भवन]

गंगाराम स्वहानें व्वहां वयाचवनी ।

जनता दनाचवनी, वयागु ह्लाती सीम्ह छुँ दु ।

गंगाराम : अरे, जनता ! (व्वहांवयाः जनता नापसं वनाः)

अं, थ्व छुँ छं स्यानागु ला ? स्याबास । जितः
जनताया थुजाःगु हे खहालि माः । का सा जनता,
आःयात जितः माफ यानाब्बु, जि भचा लिमलाः ।
स्व, गुलिखेय् ज्या दु । छ नापलायेत तक ई मद्दु ।
का सा जि वने, छ गुगुं इलय् हाकनं वा ।

गंगाराम वनी । जनता उदास अले
चिन्तित जुयाः दनाचवनी ।

(स्वामीजीया आश्रम)

स्वामी : अधर्म, अधर्म । मुँ सय गणेशमा (गमेद् थःमा)
बहां खः । छुँ स्यायेगु घोर पाप अले अधर्म खः ।
जि पाप जुइके वी मखु । धर्मया रक्षाया निम्ति
प्राणया बाजी तये (पर्वाह याये मखु) थःगु जीवन
बलिदान यानाबी । जि घोषणा यायेकि जि थनिनिसे
थ्वहे इलं निसे मसीतले अनशन च्वनाबी, भूख
हडताल । गुबलय् तक छुँतय्त प्राणदान अले अभय-
दान × दइ मखु उबलय् तक जि भूख हडताल याये ।
जितः थःगु प्राणया छुँ मोह (माया, पर्वाह च्यूता)

× त्रासं मुक्त जुइत वचं बीगु, शरण बीगु

महु। भगवानं श्व सरकारयात सदबुद्धि बीमा ।
 ॐ शान्ति, ॐ शान्ति, शान्ति ! उल्लुया पट्ठात,
 छु स्वया चबनागु जिगु खवाः ? हुं, प्रेस - प्रेस
 रिपार्टरतयत टेलिफोन या । प्रेस कन्फरेन्स सःति ।
 न्यूजरील अले टेलिभिजन वालायतत सःति । रेडियो
 यात सूचं ब्यु, हुं, याकनं या ।

प्यम्हं साधुत दनाः नारा श्वयेकः वनी :

अधर्म - नाश जुइमा

धर्मया - रक्षा या

छु स्यायेगु - पाप खः

छु ही - बाः (अबु) खः

[प्रेसिडेन्टया अफिस]

गंगाराम : छु स्यायेगु पाप खः, छु ही अबु खः । अबु
 जुइ वहे छु (सले) स्वामीया । मीरादेवी, छु हे व
 छु यात मवायात छयनय न्हइकातःगु खः, व वास्तव
 प्रतिक्रियावादी खः, पुराणपंथी (पुनां विचाःयाहा)
 खः, सस्प्रदाय खः, जिह्वा दुश्मन खः । जि वयात
 न्हयावी, यखाया बी, गोलि नकावी ।

मीरा : छिऽ छिऽ गंगूतं चायेमते । छ प्रेसिडेन्ट खः,
 पलिटिकियन खः । शान्ति ज्या का । लुमका ति,
 पालिटिकन ईज एन आर्ट अफ कम्प्रोमाइज । सम-
 कौता, समकौता । राजनैतिक सफलताया रहस्य
 श्वहेला खःनि । हुं, स्वामीयात खुशी या, वनाप
 समकौता ति । व तस्सकं ज्याय लगयजूहा मनु खः ।

(स्वामीजीया आश्रम)

पूजा वसतं पुनाः तिलक तिनातःम्ह गंगाराम
 आश्रमय दुहांवनी । ल्यू ल्यू निम्ह च्यःत नं दू
 (पालकी) कववियाः वयाचवनी । दुली छम्ह
 ल्हंम्ह छु तयातःगु दु । गंगाराम वयाः
 स्वामीया न्ह्यःने साष्टाङ्ग दण्डवत याइ ।

गंगाराम पयतुनाः ततःसलं खवइ ।

स्वामी : ह्याय खवयागु गंगाराम ?

गंगाराम : स्वामीजी, भगवान, जि क्वह्यंहा पापीया
 कारणं छितः थय्चक्कं तःधंगु (कष्ट नयेमाःगु)
 तपस्या यायेमाल, छिगु पविरात्मां थपाय्मछि धंगु
 कष्ट (पीडा) सद्ग याये माल । जितः धिक्कार दु,
 स्वामी महाराजजी । छि साप (तसकं) गंसि जुल ।
 भगवान, देशया जनता छिगु स्वास्थ्यया लागि
 चिन्तित जुयाचवन । धर्मया पौ (छे) डवाडोल
 जुयाचवन । जितः धिक्कार दु । जितः मांफ याना
 दिसं, तर जनता व देशशा रक्षाया लागि थःगु अनशन
 त्वःतादिसं, स्वामी महाराज !

स्वामी : छं थःगु दुनुगलनिसं नवानाचवनागु खःला हांइ,
 गंगाराम ?

गंगाराम : खः, भगवान । जिगु पापया प्रायश्चित्तया
 रूपय श्व लुंयाहा छु स्वीकार यानादिसं अले श्व
 ह्विस्की त्वनाः थःगु अनसन क्वचायेका दिसं ।

स्वामी : गंगाराम, जिगु आत्मां छंत माफ विल, तर छुं
 तय्त छं अभयदान बीमाः । बी ला छं ?

गंगाराम : बी महाराज ! इमित जरुर अनयदान बीमाः ।

स्वामी : छु स्याइम्हेसित सजाय बीमाः ।

गंगाराम : जरुर बीमाः ।

स्वामी : अय्सा हिं, जि थःगु अनसन क्वचायेके ।

स्वामीयात गंगारामं ह्विस्किया गिलास
 बी, स्वामी त्वनी ।

(काउन्सिल कबथा)

गंगाराम : स्वामीजीं जितः दिव्य ज्ञान बिया बिज्याःगु दु ।

आः तिनि जिगु मिखा चाल । जनगण देशया धार्थ्येहा
 दुश्मन (शत्रु) छु मखु, भ्रस्टाचार खः । छिकपि
 श्व खं सिलकि दिक्क चाइ कि 'छु स्या' अभियानया

लेंय् कीगु जनगण देशय् छहहे छुं मसी । छंत दक्क
न्हंके कि त थःहे ल्हने । जि स्वामी जीनाप थ्व नं
समझौता यानागु दु कि आः जनगण देशय् सुनानं
छुं स्यातधाःसा वयात सजाय जुइ ।

(जनताया भिखाछे)

सीपाहीं नं खापाय् ट्वाक ट्वाक याइ ।
खापा चाली, जनता भिखावइ ।

सीपाही : छंगु नां हे जनता खःला ?

जनतां “खः” भाय् याइ ।

सीपाही : छं न्याहा छुं स्यानागु खःला ?

जनतां “खः” भाय् याइ ।

सीपाही : जनगण देशय् छुं स्यायेगु अपर ध खः धइगु खं
छं मस्यूला ? नु, जिपिनाप थानाय् नु ।

पुलिस निम्हसिनं जनतायात ज्वनायंकी ।

[पुलिस स्टेशन]

निम्हं पुलिसत जनतायात नाप तयाः
(ज्वनाः) वइ, थानेदारयात सलाम याइ ।

थानेदार : छुं स्याःहा मिसा थ्व हे खःला ?

सीपाही : छुधइदीया ५ खः, थ्वं पाःफयाः खः धागु दु ।

जनतां इशारां छुं खं धायेत सनी ।

थानेदार : हालेमते ! (फाइल पुइकु पुइकु) छं छुं
गुबलय् स्यानागु, गुलि गते स्यानागु ?

जनतां हाकनं इशारां छुं खं धायेत सनी ।

थानेदार : हालेमते ! (फाइल पुइकु पुइकु) थुकीला गनं
नं गते च्वयामतः । (माय्गनीफाइल ग्लास कयाः
फाइल गनं स्वइ) गनं नं मडु । गते लु हे
मलू । थ्व मिसायात यंकाः हवालातय् कुं (नजर-
बन्दी) या । चौबीस घण्टा धुंकाः त्वःता न्यु ।

(सीपाहीनं जनतायात यंकी)

(प्रेसिडेन्टया अफिस)

गंगारामं पाइप त्वना च्वनी । सेठ

गरीवदास ज्वनाः देशपाल वइ ।

देशपाल : हजूर थ्वय्कः खः सेठ गरीवदासजी । थ्वय्कः-
यात ला छि ह्महे मस्यू । थ्वय्कलं छिगु निम्ति थःगु
नां लितकाःगु खः ।

गंगाराम : कासँ, कासँ सेठजी, जि छितः गथे त्वःमंके फइ !

देशपाल : अले स्वयादिसँ हजूर, मीरादेवीं छितः थ्वय्कः-
सेठजीमाथाय् बहः तयाब्यूगु खः ।

देशपालं गंगारामया न्ह्यःने छगू तम-
सुक वइ । गंगारामं ब्वनी ।

गंगाराम : धयादिसँ सेठजी, जि छिगु छु सेवा यायेफइ !

देशपाल : हजूर, जनताया गरीबी खनाः थ्वय्कः तसकं
ब्याकुल । थ्वय्कःया देशया गरीबी न्हंकेगु प्रोग्रामय्
सरकारयात ग्वहालि (सहयोग) याये मास्ति वःहँ ।

उकिं थ्वय्कलं थःगु नां गरीवदास धकाः तयादीगु खः ।

गंगाराम : वाह, सेठजी वाह, थ्वला सापहे (तस्सकं) हे
बांलाःगु खँ खः ।

देशपाल : हजूर थ्व सेठजीं न्यासि वनाचवंपिनि कण्ट
स्वयादी मफत । थ्वय्कःया मोटर दयेके मास्तिवः,
चिकिचावःगु हिसचादुगु मोटर ।

गंगाराम : वाह, वाह, वाह सेठजी, जरूर दयेका दिसँ,
जरूर दयेका दिसँ । चिकिचावःगु मोटरकार ला
कीगु चूनाव चि खः ।

देशपाल : हजूर, सेठजी तस्सकं तःधंहा इन्जिनीयर खः ।
मोटरकार दयेकेगु ला थ्वय्कलं ला माया प्वाथनिसें
सयेकादीगु खः । अले हजूर थ्व कारखानाय् छिगु नं
बन्दिछ (५०%) दइ ।

गरीवदास : सरकार, थ्व छिगु जनगण देश साप दुःखी ।
जि इमिगु दुःख स्वयेमफुत । इमि मन तयेत जि छगू

न्हवःसाया फैंवट्री (कारखाना) नं दयेके मास्तिवः ।

गंगाराम : न्हवःसा ! आहा, न्हवःसानाप ह्मिटेगु साप
न्ह्याइपु, सापहे (तस्सकं) न्ह्याइपु ।

देशपाल : हजूर, सेठजीयाके अकलला यक्व दु, तर धववा
आपा: मदु ।

गरीवदास : सरकार, दश करोड दां दुसा जि निगुलि फैंवट्री
दयेके ।

गंगाराम : दश करोड !

गरीवदास : छुं खं मदु हजूर, यदि छितः तकलिफ जूसा
छुं खं मदु, जि मेथाय् हे वन्दोबस्त याये ।

सेठ गरीवदास दना: गंगारामया न्ह्यःनेच्चंगु
तमसुक कायेत ह्ला: न्ह्याकी । गंगारामं
काचाक्क तमसुक काइ ।

गंगाराम : कासँ, छितः दश करोड दां बीगु मन्जूर जुल ।

[मोराया अफिस]

गोपाल : छुं छंस्या अभियान चलेयात । छं स्वामीनाप
समकौता याकल । छं गंगारामयात सेठ गरीवदासया
ह्लाती बह्लः तल । देशय् गुगु नं जुयाच्चन उकिया
जिम्मेदारीं छ छखे चिले फइमखु (बचय् जुइमखु) ।
आखिर छं छुं गये मास्ति वः धा ? छं गु अभियान
छु ? छु थज्या:गु तालं फय्नाप व्वगा: वनेगु ला ?
निरुद्देश्य हिला चवनेगु ला ?

मोरा : गोपाल, पालिटिक्स गुगुं स्ट्रेट लाइन (तप्यंगु
धवः) मखु । थुकिया लंपु बेवेक्वः ।

गोपाल : पालिटिक्स, पालिटिक्स, पालिटिक्स ! धवगगीया:
प्याताप्याता वनेमा छंगु पालिटिक्स । ○

अनु० : भूषणप्रसाद श्रेष्ठ

(लयं १७८ अंकय्)

एन्० सी० सी० एन्०

श्री ५ महाराजाधिराज सरकारया

३४ दँ बुन्हिया लसताय्

दुनुगलं भित्तुना देछाया

नेशनल कन्स्ट्रक्शन कम्पनी नेपाल लि०

फोन नं ११८७६, ११९७६

त्रिपुरेश्वर, येँ ।

पोस्ट बक्स नं ३७

श्री ५ महाराजाधिराज
सरकारया

३४ दँ बुन्हिया उपलक्षय्

वसपोलया सुस्वास्थ्य व ताआयुया निति

दुनुगलं भितुना देछाया

नेपाल बैंक लिमिटेड

राष्ट्रनायः श्री ५ महाराजाधिराज

वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव सरकारया

३४ दँ बुहिया महान उपलक्षय्

वसपोल सरकारया सुस्वास्थ्य, ताआयु

व सुख समृद्धिया लिसैं वसपोल सरकारया

देश बिकाश यायेगु महान अभियान

तालानावं वनेमा धइगु मंगलमय कामना

यासे भक्तिपूर्वक अभिवादन देछाया ।

नेशनल ट्रेडिंग लिमिटेड
परिवार

फोन :- १२६२४, - १२६२५, - ११६६२

श्री ५ महाराजाधिराज सरकारया

३४ दँ बुल्लिया लसताय्

भक्तिपूर्वक दुनुगलं भितुना

देछाया

साल्ट ट्रेडिंग करपोरेशन (लि०)

कालिमाटी

खाद्य उद्योग (प्रा. लि.) हेटौडा

नारायणी बरफ उद्योग (प्रा. लि.)

वीरगंज

श्री ५ महाराजाधिराज सरकारया

३४ दँ बुल्लिया

सुखद उपलक्ष्य

वसपोल सरकारया सुस्वास्थ्य वृत्ताआयुया

कामना याना

नेपाल औद्योगिक बिकास करपोरेशन

परिवार

सवाकोटी नुगःया मंकाः

की यःम्ह जुजु

युग युग ताम्बावेमा

द्यवं थ्वहे सुवाः बीमा

प्रार्थना याःपि

ब्याक्क साका संस्थात

श्री ५ वीरेन्द्रया ३४ ववःगु

शुभ वुन्हिया पुनीत उपलक्ष्य

वसपोल सरकारयात

दुनुगलं भितुना

विराटनगर जुट मिल्स लि.

बाल साहित्य मण्डलया नीदें बुदि साहित्य मुँज्या व सांस्कृतिक ब्वज्याय त
 क्तिका व क्तिकां अण्वः दां बियाः ग्वहालि यानादीपि -

१) ईन्द्रमान श्रेष्ठ (वंश गोपाल)	२०) विष्णुभक्त भुजु (तेखाचो)
२) उकेश भुजु (इताछें)	२१) भक्तपुर नगर पंचायत (लाय्कू)
३) उत्तमनारायण मल्ल (दोक्छें)	२२) मदनकृष्ण श्रेष्ठ (प्र० अ० आदर्श मा० वि०)
४) कमलेश्वरी भुजु (इताछें)	२३) माहिला भुजु (इताछें)
५) ऋजी ब्वाय् (भ० वि० परियोजना)	२४) यज्ञबहादुर भुजु (इताछें)
६) कृष्णभक्त बल्ल (वंश गोपाल)	२५) योगेन्द्र प्रधान (तेखापुखू)
७) कृष्णभक्त शिल्पकार (इनागाः)	२६) रविकृष्ण भुजु (इताछें)
८) गजेन्द्रबहादुर वैद्य (प्र० अ० शारदा मा० वि०)	२७) रामकृष्ण नाय्भा (इनागाः)
९) गोपालमान श्रेष्ठ (आदर्श मा० वि०)	२८) रामशरण बल्ल (वंश गोपाल)
१०) चन्द्रबहादुर भुजु (वंश गोपाल)	२९) रामेश्वर भुजु (आदर्श मा० वि०)
११) चन्द्रभक्त भुजु (तेखाचो)	३०) राजेन्द्र प्रधानाङ्ग (तेखापुखू)
१२) द्वारिका भोमि (वंश गोपाल)	३१) विद्यादेवी चित्रकार (आदर्श मा० वि०)
१३) नारायणभक्त काय्ठ (तेखापुखू)	३२) विजया शाक्य (आदर्श मा० वि०)
१४) निरंजन भुजु (वंश गोपाल)	३३) शिवहरी शिल्पकार (तेखापुखू)
१५) नूनप्रसाद भुजु (भावाचो)	३४) सिद्धिरत्न खड्गे (भ० वि० परियोजना)
१६) पूनकुमार मानन्धर (तेखापुखू)	३५) हरिराम भुजु (प्र० अ० कन्या मा० वि०)
१७) बद्रिप्रसाद भुजु (वंश गोपाल)	३६) हरिभक्त भुजु (थूचो)
१८) बाबुकाजी चगुथि (वंश गोपाल)	३७) हरिशरण बल्ल (वंश गोपाल)
१९) बिन्दुभक्त जोन्छे (तेखापुखू)	३८) हरिकृष्ण बल्ल (वंश गोपाल)

वय्कःपि बाहेक मेमेपि नं यक्व भाषा व संस्कृति प्रेमिपिसं थःथःगु क्षेत्रं
 फुगु चाःगु ग्वहालि यानादीगु दु । क्तिकां स्वयाः ह्य जूसां यक्वस्यां ल्हापं बियादीगु दु ।
 वय्कःपि सकसितं बाल साहित्य मण्डलपाखें शुभाय् द्यछाया ।

श्री ५ महाराजाधिराज सरकारया

३४ दै बुन्हिया लसताय्

वसपोल सरकारया ताआयु व सुस्वास्थ्यया

दुनुगलं मंगलमय कामना याना

शाही नेपाल वायु सेवा निगम

फोन : १४५११ कान्तिपथ येँ ।

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव सरकारया

३४ दै बुन्हिया उपलक्ष्यय्

वसपोल सरकारया सुख, ताआयु व सुस्वास्थ्यया

दुनुगलं

मंगलमय कामना याना

राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक

फोन : ११३६४

१३८८५

१५८५२

